

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 17 april 1917 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fastighetsbildning i stad m. m., dels ock en i ämnet väckt motion.

Närvarande vid ärendets slutliga behandling: herrar Schotte, I. E. G. Svensson, Widell, Almer, Strid, Jönsson i Slätåker, Bengtsson i Norup, Dahl, Hult, Tisell, Holmdahl och Lindley i Söderhamn.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 19 december 1916 dagtecknad proposition, nr 23, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen följande förslag till

- 1) lag om fastighetsbildning i stad;
- 2) lag om ändrad lydelse av 2 § 7:o) och 11:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt;
- 3) lag om ändrad lydelse av 2, 51, 59 och 83 §§ i stadgan den 9 november 1866 om skiftesverket i riket;
- 4) lag med bestämmelse att lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring ej skall äga tillämpning i stad och vissa andra samhällen;
- 5) lag angående ändrad lydelse av 21, 26, 27, 28 och 29 §§ i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring;

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 6 saml. 2 avd. 1 häft. (Nr 1). 1

6) lag om tillägg till lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring;

7) lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 25 maj 1905 rörande avgäld från avsöndrad lägenhet;

8) lag om ändrad lydelse av 3 och 6 §§ i lagen den 19 april 1907 angående avlösning av avgäld från avsöndrad lägenhet;

9) lag om ändring av vissa bestämmelser i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom;

10) lag angående upphävande för visst fall av bestämmelser i lagen om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt;

11) lag om ändrad lydelse av 58 § i förordningen den 16 juni 1875 angående in-teckning i fast egendom; samt

12) lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 14 juni 1907 om servitut.

I anledning av denna proposition har inom andra kammaren väckts en motion nr 175, av herr Schotte, om viss ändring i lagförslaget om fastighetsbildning i stad.

Efter överenskommelse mellan stats- och lagutskotten har berörda framställning, ävensom den nämnda motionen, hänskjutits till behandling av sammansatt stats- och lagutskott.

Beträffande de skäl, som åberopats till grund för Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning, hänvisar utskottet till Kungl. Maj:ts proposition nr 23 och det här nedan vidare omförmälda betänkande, som avgivits av 1916 års fastighetsregisterkommission och utdelats till riksdagens ledamöter. För innehållet i den nyssberörda motionen skall utskottet redogöra här längre fram.

Förslaget till 1916 års riksdag. Utskottet erinrar, att frågan om ordnande av fastighetsredovisningen i stad och stadsliknande samhällen m. m. förekom till behandling vid 1916 års riksdag.

I en till nämnda riksdag avgiven proposition nr 6 föreslog nämligen Kungl. Maj:t riksdagen att antaga förslag till *dels* lag innefattande bestämmelser om skyldighet för städer och vissa andra samhällen att bekosta fastighetsregisters uppläggande och förande, *dels* ett flertal i sammanhang därmed stående lagändringar, *dels ock* lag med vissa bestämmelser angående avstyckning och sammanläggning av jordområden i stad, ävensom i sammanhang därmed vissa ändringar av nu gällande lagbestämmelser i närstående ämnen.

Sedan förenämnda framställning, jämte i anledning av densamma väckta motioner, hänskjutits till behandling av sammansatt stats- och lagutskott, avstyrkte utskottet i avgivet utlåtande på närmare anförda skäl bifall till det i den kungl. propositionen framlagda lagkomplexet under hemställan, att riksdagen, med avslag å de i propositionen innehållna lagförslag, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t, efter ytterligare utredning, snarast möjligt låta utarbета och för riksdagen framlägga nytt förslag angående redovisning och registrering av fastigheter i städer och stadsliknande samhällen, upptagande jämväl de huvudgrunder, efter vilka denna redovisning och registrering bör äga rum, ävensom de andra författningar rörande jord- och tomtväsendet i städer och stadsliknande samhällen, som Kungl. Maj:t kan finna böra i sammanhang härmed underställas riksdagen.

Riksdagen år
1916.

Denna hemställan bifölls den 15 mars 1916 av riksdagen, som i skrivelse den 8 april 1916, nr 67, anmälde sitt beslut till Kungl. Maj:t.

Sedan chefen för justitiedepartementet på grund av bemyndigande den 17 mars 1916 tillkallat sakkunniga att inom departementet biträda vid ytterligare behandling av frågan om fastighetsregister för städer och vissa därmed jämförliga samhällen — 1916 års fastighetsregisterkommission — hava dessa sakkunniga den 1 november 1916 avgivit betänkande med förslag till lag om fastighetsbildning i stad m. m. ävensom till andra därmed sammanhängande författningar, vilket förslag med några jämkningar upptagits i den förevarande kungl. propositionen.

1916 års
fastighets-
register-
kommission.

Här torde till en början böra lämnas en kortfattad erinran om de önskemål beträffande fastighetsredovisningen i städer och stadsliknande samhällen m. m., som uttalades av 1916 års riksdag samt i vad mån och på vad sätt dessa önskemål blivit tillgodosedda i Kungl. Maj:t:s nu föreliggande förslag.

De av 1916
års riksdag
uttalade
önskemålen
och deras be-
aktande i före-
varande
kungl. propo-
sition.

Riksdagen framhöll olägenheten av den starka söndersplittring, som för närvarande råder vidkommande författningsbestämmelser om städers och stadsliknande samhällens jord- och tomtväsen och som skolat ytterligare ökas i händelse av bifall till propositionen. Avsevärda fördelar i reda och ordning syntes riksdagen skola uppstå, om allt, som rörde nämnda förhållanden och ej vore rena tillämplighetsstadganden, kunde sammanföras i en författning, omfattande lagen om stadsplan och tomtindelning, därmed sammanhängande viktigare delar av byggnadsstadgan, övriga förslag i ämnet,

Många olika
författningar
ang. jordredo-
visningen i
stad.

som innefattades i berörda proposition, ävensom de huvudgrunder, efter vilka fastighetsregistreringen borde äga rum. Huruvida härtill ytterligare borde komma de bestämmelser, som prövades erforderliga för laga skifte av jord i stad, lämnade riksdagen öppet.

I det nu föreliggande förslaget har i överensstämmelse med vad 1916 års kommission föreslagit i ett lagförslag — förslaget till lag om fastighetsbildning i stad — sammanförts lagen om stadsplan och tomtindelning, lagen om vad i vissa fall bör iakttagas, då byggnad uppförts utöver tomtgräns, samt vissa bestämmelser om tomtindelning, som nu återfinnas i byggnadsstadgan för rikets städer, varjämte i samma lagförslag dels upptagits bestämmelser, motsvarande dem 1914 års kommission framlade i sitt förslag till lag med vissa bestämmelser angående avstyckning och sammanläggning av jordområden i stad, vilket förslag i sig innefattade lagen om förändring av tomts område, dels införts bestämmelser om tomtmätning, om laga skifte och om huvudgrunderna för fastighetsregistreringen.

Med den nämnda anordningen har således det av riksdagen uttalade önskemålet, att huvudgrunderna för fastighetsregistreringen måtte upptagas i allmän lag och ej blott, såsom år 1916 föreslagits, utfärdas av Kungl. Maj:t i administrativ ordning, vunnit avseende.

Jordredovisningen av tomtindelade område.

Riksdagen uttalade vidare den förmodan, att de nuvarande fastighetsböckerna, jämte stadskartor och tomtkartor, i många städer vore så förda och upprättade, att de, vad beträffade *städernas tomtindelade område*, kunde utgöra fullt tillförlitligt underlag för uppläggande av nya fastighetsböcker och att därför någon förmedling genom ett särskilt fastighetsregister icke allestädes erfordrades. Vissa städer borde därför kunna befrias från skyldighet att upprätta tomtbok.

Beträffande detta spörsmål har 1916 års kommission begärt utlåtande från vederbörande magistrater ävensom från stadsstyrelserna i de städer under landsrätt, för vilka föres fastighetsbok såsom för stad med egen jurisdiktion. Från åtskilliga städer har i anledning av berörda hemställan yttrande inkommit till kommissionen. För somliga av dessa städer har man uttalat sig för ett medgivande av den innebörd riksdagen ifrågasatt, för andra åter har man funnit sig icke böra förorda en sådan anordning, förnämligast av den anledning, att den ökade kostnad, som bleve en följd av uppläggande och förande av register jämväl för stads tomtindelade område, komme att motsvaras av den nytta ett fullständigt register skulle medföra. Där fastighetsregister för tomterna icke ansetts erforderligt, synes

man i allmänhet hava utgått från, att fastighetsboken, efter granskning och komplettering i erforderlig omfattning, skulle träda i tomtbokens ställe.

Efter en utförlig motivering (sid. 230 ff.) har 1916 års kommission funnit sig icke böra i sitt förslag införa någon bestämmelse om rätt för stad att befrias från skyldighet att föra tomtbok. I en del städer föres emellertid, oberoende av fastighetsboken, förteckning över tomter, kallad tomtbok, tomtförteckning o. d. För de fall, då denna innehåller i huvudsak de uppgifter, som rörande de särskilda tomterna skola meddelas i tomtbok, förd enligt kommissionens förslag, har kommissionen föreslagit, att Konungen skulle äga förklara, att sådan förteckning må ingå i stadens fastighetsregister och föras som en del av detta, eller medgiva stad anstånd med uppläggande av tomtbok. Föreskrift härom har upptagits bland slutbestämmelserna till förslaget till lag om fastighetsbildning i stad.

Vad beträffar *stadsägoområdet* eller det under stad lydande område, som ej ingår i av ålder bestående eller i fastställd och rättsligen genomförd tomtindelning, framhölls av 1916 års riksdag, att det borde vid den förnyade utredning, som riksdagen ansåge nödig, övervägas, huruvida ej jordredovisningen, i den mån karta ej kunde grundas å sammanställning av befintligt kartmaterial, kunde åstadkommas på grundval allenast av ägobeskrivningar och sålunda en dyrbar nymätning tills vidare inbesparas.

Enligt föreskrift i 7 kap. 6 § av det nu föreliggande förslaget till lag om fastighetsbildning i stad må område, för vilket karta saknas, utan att nymätning sker, avfattas å registerkartan, där det kan ske utan fara för osäkerhet eller oreda. Genom den sålunda meddelade föreskriften torde i många fall, särskilt där det gäller staden eller kronan tillhöriga på det hela taget ostyckade större områden, nymätning för registerkartans åstadkommande ej bliva erforderlig, och registret får i förhållande till sådana områden närmast karaktären av en ägoförteckning.

Jämväl med avseende å *vilken tjänsteman, som borde äga kompetens att upprätta registerkarta m. m.* enligt det till 1916 års riksdag framlagda förslaget, förekommo uttalanden av nämnda riksdag. Uppslaget härtill gavs i en nämnda år inom andra kammaren väckt motion, däri bland annat anfördes: »Enligt förslaget åligger upprättandet av registerkartan en tjänsteman, registrets uppläggande och förande en annan. Visserligen förefinnes icke något hinder att förena båda uppdragen i samma hand, men varje anvisning i sådant syfte saknas. Detta

Jordredovisningen av stadsägoområdet.

Tjänstemän för fastighetsregistret.

måste betecknas såsom en brist. Ingående kännedom om stadens markförhållanden i förening med erfarenhet i ägomätning torde vara hart när oeftergivliga villkor såväl för själva registrets uppläggande och förande som för arbetet med registerkartan. Båda dessa förutsättningar äro säkerligen i regeln för handen hos vederbörande stadsingenjörer eller motsvarande tjänstemän. Säkerhet borde då ock finnas för att dessa tjänstemän bliva förordnade såväl till registerförare som till förrättningsmän i avseende å registerkartan, därest vederbörande stad så önskar och de motsvara vissa bestämda kompetensanspråk. Om stadsingenjörernas självskrivnenhet såsom registerförare och förrättningsmän för registerkartan med nu antydda inskränkningar fastslås, vinnes ock den fördelen, att blott undantagsvis behov av särskilt tekniskt biträde åt registerföraren lär inträda.

Skall åter, såsom förslaget förutsätter, Konungens befallningshavandes prövning av städernas förslag angående befattningshavare vara fullkomligt obunden av fasta regler och endast ske efter de lämplighetssynpunkter, som prövningsmyndigheten själv finner skäligt anlägga, är det fara värt, att tjänstetillsättningen kan komma att grundas på tillfälligheter eller godtycke till men för arbetsresultatet och för städerna, vilka i varje fall få vidkännas utgifterna. Med avseende å förrättningsmännen för registerkartan är faran härför så mycket större, som ju länsstyrelserna i allmänhet näppeligen kunna bedöma, huruvida en person besitter den erforderliga kompetensen, utan torde vara hänvisade att bygga sina omdömen därutinnan på andras utsagor. I betraktande av lantmäteristyrelsens tilltänkta uppgift såsom central uppsiktsmyndighet lär det då kunna antagas, att nämnda styrelses eller dess underlydandes direktiv bliva utslagsgivande för Konungens befallningshavandes avgörande av tillsättningsfrågorna, helst som vederbörande förste lantmätare i förhållande till Konungens befallningshavande instruktionsmässigt intager ställningen av rådgivare i hithörande angelägenheter. Att följderna härav måste bliva en viss benägenhet till gynnande av lantmätarekåren på stadsingenjörernas bekostnad torde icke kunna förnekas. Ur ekonomisk synpunkt kan detta givetvis medföra olägenheter för städerna, då deras egna tjänstemän säkerligen i allmänhet äro i stånd att utföra arbetet billigare än utifrån tillkallade. Jämväl med hänsyn till det syfte, man vill nå genom en ordnad fastighetsregistrering, torde det få anses oklokt att öppna möjligheter för de med städernas förhållanden särskilt förtrognas tjänstemännens undanskjutande vid ifrågavarande arbeten.»

Vad sålunda mot förslaget anmärkts fann riksdagen i sin skrivelse den 8 april 1916 vara värt beaktande. Det monopol, som 1911 års

kommitté förbehöll lantmäterikåren, vore visserligen modifierat i förslaget av 1914, men det syntes böra medgivas, att i de städer, där särskild mättningsman (stadsingenjör) vore anställd, denne betroddes med registerkartans upprättande, därest vederbörande stad så önskade och han fyllde vissa bestämda kompetensanspråk. Tilläventyrs torde ett förordnande av länsstyrelsen böra meddelas, så att det bleve klart, att kompetensen hos vederbörande stadsingenjör förefunnes. Den ingående kännedom om stadens markförhållanden, som stadsingenjören finge antagas äga, gäve ökade garantier för ett tillfredsställande arbete. Städerna hade givetvis också själva ett mycket starkt intresse av, att allenast kompetenta och dugliga personer betroddes med de viktiga och för en lång framtid bestående arbetena med avseende å fastighetsredovisningen i städerna, vadan de vid anställande av stadsingenjörer hade all anledning att söka förvärva verkligt kompetenta personer. Ett mer eller mindre markerat monopol för lantmäteristaten i nu förevarande hänseende kunde enligt riksdagens mening ej vara lämpligt.

I fråga om förslaget till lag med vissa bestämmelser angående avstyckning och sammanläggning av jordområden i stad har riksdagen vidare, under hänvisning till sitt nyss återgivna yttrande angående företrädesrätt för i stads tjänst anställd mättningsman i fråga om åtgärder för fastighetsregistreringen, förklarat sig anse, att berörda yttrande ägde tillämpning jämväl på de förrättningar, varom vore fråga i nyssnämnda lagförslag.

De av riksdagen sålunda framförda önskemålen torde vara beaktade i det föreliggande lagförslaget genom föreskrifterna i 1 kap. 6 §, 2 kap. 2 §, 5 kap. 2 §, 6 kap. 2 § och 7 kap. 4 och 5 §§. Enligt dessa föreskrifter gäller: Konungens befallningshavande förordnar på framställning av staden förrättningsman för upprättande av registerkarta och registerförare. Har stad till förrättningsman, som nyss sagts, eller registerförare föreslagit i dess tjänst anställd mättningsman, skall denne förordnas. Tomtmätning och avstyckning skola verkställas av i stads tjänst anställd mättningsman, där sådan finnes, likaså laga skifte under förutsättning att alla delägare i den jord, som skall skiftas, föreslagit honom till förrättningsman. Tomtindelningsskarta skall upprättas av förrättningsman för tomtmätning. Behörighet till befattning såsom mättningsman i stad tillkommer den, som avlagt lantmäterixamen, så ock den, som avlagt fullständig examen från tekniska högskolans fackskola för väg- och vattenbyggnad eller från motsvarande avdelning vid Chalmers tekniska institut samt dessutom styrkt sig äga praktisk duglighet i ägomätning. Person,

som ej avlagt examen, som nyss sagts, må av Kungl. Maj:t medgivas behörighet såsom mättningsman i stad.

Tillsynen
över fastig-
hetsregistre-
ringen.

Enligt de tidigare förslagen i ämnet skulle *tillsynen över fastighetsregistreringen* i städerna åligga lantmäteristyrelsen. I en vid 1916 års riksdag väckt motion framställdes vissa erinringar mot lantmäteristyrelsen såsom tillsynsmyndighet, varjämte den mening uttalades, att det vore bättre att lägga ledningen av fastighetsregistreringen i städerna i händerna på en för ändamålet utsedd tillfällig kommission med speciell sakkunskap i de olika frågor, som här komme i beaktande.

1916 års riksdag ansåg sig icke kunna uttala en bestämd mening om, huru den centrala ledningen av fastighetsregisterarbetet lämpligast borde i detalj ordnas, då detta till god del berodde av de blivande bestämmelserna om fastighetsredovisningen. Dock kunde riksdagen icke förorda sådana anordningar, varigenom ett nytt ämbetsverk skapades för nämnda ledning eller, om denna lades till ett redan bestående verk, att någon fast personal anställdes för dessa mera tillfälliga göromål. Av nuvarande verk kunde, förutom lantmäteristyrelsen, tilläventyrs även överintendentsämbetet ifrågakomma, vilket ämbete hade ledningen av stadsplaneväsendet i städerna. Att i varje händelse speciell sakkunskap i de olika frågor, som här komme i beaktande, borde förefinnas hos eller beredas det verk, åt vilket ledningen anförtroddes, syntes uppenbart. Detta torde exempelvis kunna ske genom ett tillfälligt anlåtande under lämplig form av ett par med städernas jord- och tomtförhållanden samt kommunalverksamheten överhuvud förtrogna personer (t. ex. en lagfaren rådhusrättsledamot och en stadsingenjör). Jämväl den nu berörda frågan syntes därför riksdagen kräva ytterligare övervägande.

I 7 kap. 15 § av förslaget till lag om fastighetsbildning i stad har 1916 års kommission, i överensstämmelse med ovan omförmälda uttalande, föreslagit, att ledningen av och uppsikten över fastighetsregistrets uppläggande skulle anförtros åt en tillfällig kommission, bestående av tre av Kungl. Maj:t utsedda personer. Denna kommission skulle utgöra tillsynsmyndighet, intill dess arbetet med fastighetsregistreringen i städer och andra samhällen med fastighetsregister enligt de för stad meddelade föreskrifter blivit i huvudsak slutfört, varefter tillsynen från kommissionen skulle övertagas av myndighet, som bestämdes i allmän lag. Kommissionen har varit av den mening, att för närvarande icke funnes något centralt ämbetsverk, som vore skickat att utgöra uppsiktsmyndighet och som med hänsyn till detsamma eljest åvilande göromål kunde antagas disponera för kontrollens

nöjaktiga utövande erforderliga arbetskrafter. Vilken myndighet, som sedermera lämpligen borde övertaga tillsynen över fastighetsregistret, läte sig för närvarande icke avgöra. Kommissionens förslag har upptagits i Kungl. Maj:ts proposition.

I fråga om kostnaden för den föreslagna tillsynsmyndigheten har 1916 års kommission uttalat den mening, att den ej torde kunna påräknas för billigare kostnad än 13,000 kronor om året, fördelad på arvode till en ordförande 3,000 kronor, arvode till en ledamot 2,000 kronor och arvode till en ledamot, tillika sekreterare, 8,000 kronor. Då kommissionen antagit, att den sålunda tillskapade tillsynsmyndigheten skulle erfordras under en tid av tre år, skulle till arvoden krävas sammanlagt 39,000 kronor. Här- till har för resor, renskrivning och expenser, ävensom tillfällig arbetsförstärkning åt sekreteraren, beräknats ett belopp av 25,000 kronor. Kostnaden för tillsynsmyndigheten skulle alltså belöpa sig till sammanlagt 64,000 kronor.

Beträffande *avstyckning inom icke tomtindelade område i stad* anförde 1912 års bostadssakkunniga i ett över 1914 års kommissions förslag av- givet utlåtande bland annat följande:

Avstyckning
inom icke
tomtindelade
område.

De sakkunnige ville för sin del på det kraftigaste vitsorda behovet av, att styckningsförfarandet å icke tomtindelade område i stad underkastades en närmare reglering. Jordens delning vore i stort sett bestämmande för det sätt, varpå den komme att för bostadsändamål bebyggas, och det vore därför av synnerlig vikt, icke blott att delningen skedde i för rättssäkerheten betryggande former, utan även att den möjliggjorde ett bebyggande i enlighet med hygienens och trafikens kraf samt skönhetssinnets fordringar. Vid den jorddelning, som inledde markens exploaterande för bostadsändamål, borde sålunda så långt möjligt samma synpunkter vinna beaktande, som skulle vara bestämmande vid stadsplans uppgörande. Detta kunde emellertid för närvarande ingalunda sägas vara fallet. Den planlöshet, som på grund av den nästan fullständiga frånvaron av offentlig myndighets kontroll alltför ofta utmärkt fastighetsbildningen utom stadsplan, hade i många fall bildat ett nästan oöverbanneligt hinder för ifrågasvarande områdens senare reglering genom en lämplig och enhetlig stadsplan. Den fria uppdelningen hade ofta lett till bildandet av en mängd små och ur byggnadssynpunkt olämpliga fastigheter, och överhuvud hade härigenom gynnats den särskilt ur bostadshygienens synpunkt olämpliga utveckling av byggnadsverksamheten, varpå exempel finnes i de i många städers utkanter be-

lägna så kallade kåkstäderna. Men även i de fall, då de oreglerade områdena bebyggdes med solidare hus, kunde de olägenheter, som den rådande styckningsfriheten framkallade, bliva ytterst kännbara och medföra betydande ekonomiska uppoffringar för den stadskommun, inom vars gränser de äro belägna. Belysande exempel härpå erbjöde de numera med Stockholm och Göteborg införlivade Brännkyrka och Lundby socknar. Att fastighetsbildningen å det icke tomtindelade området lämnats alldeles oreglerad, vore för övrigt desto oegentligare, som beträffande förändringar av tomts område ingående bestämmelser vore gällande.

De krav, som ur bostadsväsendets synpunkt borde uppställas å en reglering av styckningsförfarandet å icke tomtindelade område, torde sålunda vara, att styckningen skedde på sådant sätt, att markens ändamålsenliga bebyggande underlättades eller i allt fall icke försvårades, samt, i fråga om stadsplanerat område, att styckningen icke skedde i strid mot gällande stadsplan. Med avseende å det icke stadsplanerade området syntes vidare böra tillses, att vid styckningen hänsyn toges till de särskilda byggnadsbestämmelser, som med stöd av stadsplanelagens 41 § kunde hava utfärdats, exempelvis rörande byggnadstomts minimistorlek. I allmänhet borde de fordringar, som med hänsyn till områdets framtida fullständiga planläggning kunde uppställas i fråga om kvarterens storlek och form samt trafikledernas bredd och riktning, icke onödigtvis eftersättas.

De sakkunniga kunde för sin del ur här angivna synpunkter icke finna den föreslagna lagstiftningen i allo tillfredsställande. Kommissionens förslag syntes i främsta rummet avse att giva det nya delningsinstitutet nödig stadga ur rättslig synpunkt, medan däremot den kontroll, som påkallades för att trygga byggnadsverksamhetens rationella utveckling, icke ägnats någon större uppmärksamhet. Kommissionen hade nöjt sig med att hänvisa vederbörande stadskommun att genom upprättande av stadsplan och tomtindelning ingripa reglerande vid planlösa avstyckningar. Denna utväg torde dock endast i undantagsfall med framgång kunna tillgripas. Att utsträcka stadsplanen och tomtindelningen till ett måhända avlägset område allenast för att förhindra en eller annan olämplig avstyckning vore uppenbarligen förenat med förhållandevis alltför stor kostnad och tidsutdräkt. Det kunde icke heller anses önskvärt, att marken stadsplanerades och tomtindelades, innan någon erfarenhet vunnits om den riktning, i vilken byggnadsverksamheten utvecklades. Kommissionen syntes ej heller hava fäst avseende vid de högst betydande lösensplikter, som genom en alltför omfattande tomtindelning kunde på en gång för stadskommunen uppkomma.

Erinringar av enahanda innehåll hava framkommit i ett av svenska stadsförbundet avgivet yttrande.

Beträffande detta spörsmål förklarade 1916 års riksdag, att riksdagen, utan att hava kunnat ingå i en mer detaljerad granskning av nämnda yrkanden, funnit synpunkter där framförda, som förtjänade en mer ingående granskning än som hittills syntes hava kommit dem till del. Stadsplane- och byggnadsväsendets rationella utveckling i städerna vore en så viktig omständighet, att all uppmärksamhet måste ägnas åt, att icke genom ett planlöst styckningsförfarande denna utveckling försvårades. Jämväl i nu berörda hänseenden syntes ytterligare utredning således påkallad.

Med gillande av de synpunkter, som kommit till uttryck i nyss omnämnda två yttranden, har 1916 års kommission i 8 § av kapitlet om avstyckning i förslaget till lag om fastighetsbildning i stad upptagit en föreskrift av följande innehåll:

Avstyckning inom område, för vilket finnes fastställd stadsplan, må ej så verkställas, att stadsplanens genomförande därigenom försvåras. Inom område, för vilket Konungen jämlikt 1 kap. 47 § andra stycket* eller motsvarande äldre bestämmelse, d. v. s. 41 § andra stycket i stadsplanelagen, förordnat, att särskilda föreskrifter skola tillämpas med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande, må avstyckning ej så verkställas, att tillämpningen av sådan föreskrift motverkas. Ej må i något fall avstyckning så verkställas att markens ändamålsenliga bebyggande försvåras.

För att giva bestämmelserna nödig effektivitet har kommissionen i 14 § av samma kapitel infört den föreskrift, att yttrande av byggnadsnämnden skall inhämtas, innan avstyckningsärende avgöres av den myndighet, vilken det enligt förslaget tillkommer att för fastställelse pröva avstyckningsförrättning, varjämte enligt föreskrift i 22 § byggnadsnämnd tillagts klagorätt i avstyckningsärende. Och då det syntes kommissionen angeläget, att även i sådana samhällen, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, men för vilka fastighetsregister föres enligt bestämmelserna för landsbygden, möjlighet beredes att förhindra, att avsöndring och ägostyckning verkställas så, att genomförande av fastställd stadsplan försvåras, att tillämpningen av utav Konungen jämlikt 41 § i stadsplanelagen eller 1 kap. 47 §* av lagen om fastighetsbildning i stad meddelade föreskrifter med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande motverkas eller att markens ändamålsenliga bebyggande försvåras, hava bestämmelser i sådant syfte av kommissionen upptagits be-

* 1 kap. 46 § i utskottets förslag.

träffande avsöndring i 21 § i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning m. m. och beträffande ägostyckning i ett förslag till lag om tillägg till nyss nämnda lag.

I anledning av erinringar av lagrådet beträffande de ifrågavarande av kommissionen föreslagna bestämmelserna, blevo förenämnda 8 och 14 §§ inom justitiedepartementet omarbetade och enligt den avfattning, de i följd härav erhållit i det kungl. förslaget 8 §, inskränkta beträffande sitt tillämplighetsområde. Vidkommande denna fråga hänvisar utskottet ytterligare till innehållet i nedan intagna motion vid årets riksdag, nr 175, i andra kammaren och vad i samma fråga här längre fram anföres.

Fastighets-
registreringen
i städer un-
der landsrätt,
köpingar och
municipal-
sambhällen.

1916 års riksdag anförde vidare i anledning av den då framlagda propositionen: Det syntes riksdagen ej påkallat, att med avseende å fastighetsredovisningen någon skillnad gjordes på, om stad hade egen jurisdiktion eller lydde under landsrätt, varjämte riksdagen uttalade den mening, att de bestämmelser, som närmast skulle avse städerna, syntes böra gälla även *köpingar och municipalsambhällen*, dock endast under förutsättning att Kungl. Maj:t härom meddelat speciellt förordnande. Med avseende å municipalsambhällena förefölle det riksdagen, som om staten, hur än redovisningen komme att ske, i allmänhet skulle nödgas att helt och hållet taga hand om den första redovisningen av deras områden, då dessa samhällen knappast själva kunde ordna sin fastighetsredovisning, varken tekniskt eller ekonomiskt.

Den nu föreliggande propositionen intager följande ställning i förevarande avseende.

Om man bortser från de i förhållandenas egen natur liggande olikheterna eller att magistrats och viss tjänstemans i rätten åligganden för stad, som lyder under landsrätt, tillkomma Konungens befallningshavande och domhavanden eller häradsrättens ordförande, äro städer med egen jurisdiktion och städer under landsrätt nu föreslagna att helt likställas i fråga om fastighetsredovisningen. Vidare skola enligt förslaget de för stad meddelade registreringsföreskrifter äga motsvarande tillämpning å samhälle å landet (köping, municipalsamhälle och hel kommun, som ej är köping), där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, under förutsättning att Konungen därom förordnat. För municipalsambhällen och därmed jämförliga samhällen (köpingar, som ej utgöra egen kommun, och hela kommuner, som ej utgöra köpingar) och för vilka skola föras fastighetsregister såsom för stad, förordnar Konungens befallningshavande förrättningsman för upprättande av registerkarta utan förslagsrätt för samhället

och bestämmer dennes arvode, och för samhälle å landet skall förste lantmätaren utan kostnad för samhället vara registerförare, så framt icke samhället förklarar sig vilja bekosta registerföringen.

Förslaget innehåller alltså i nu ifrågavarande avseenden föreskrifter, som i allt väsentligt överensstämmer med vad riksdagen förordat. Enda skillnaden är, att, under det riksdagen uttalat den mening, att kostnaden för förändring av registret torde bära ankomma på samhällena själva, förslaget i fråga om landssamhällena medger registrets förande av förste lantmätaren. Såsom 1916 års kommission erinrar, torde olikheten vara av ytterst ringa ekonomisk innebörd och av förhållandena påkallad; de ifrågavarande samhällena sakna ofta inom sig för arbetet kvalificerad arbetskraft, brandfri lokal m. m. Har staten bekostat registrets uppläggande, är det maktpåliggande, att det ej utsättes för risk att förstöras och att dess fortsatta förande betryggas. Att stadga förpliktelse för samhälle att gottgöra statsverket för ett av statens tjänsteman utfört, jämväl statsändamålet tjänande arbete har kommissionen, i anslutning till av lagrådet år 1915 uttalad mening, ansett ej bära förordas.

* * *

Innan utskottet övergår till granskning av de särskilda lagförslagen och den väckta motionen, vill utskottet öfvermäla, att Kungl. Maj:t den 15 december 1916 uppdragit åt en kommitté att verkställa revision av gällande bestämmelser angående stadsplan och tomtindelning, vilken kommitté emellertid ännu icke påbörjat sitt arbete.

Utskottet.

Vid nu berörda förhållande har fråga uppstått, huruvida det kunde vara lämpligt att, såsom fallet skulle bliva med godkännande i huvudsakliga delar av Kungl. Maj:ts förslag, nu antaga en lag om fastighetsbildning i stad, upptagande gällande bestämmelser om stadsplan och tomtindelning.

Med hänsyn emellertid till angelägenheten av att snarast möjligt vinna bestämmelser om fastighetsregistreringen i stad och stadsliknande samhällen samt då den anordning, som här föreslagits, att i en lag sammanföra alla bestämmelser om fastighetsbildningen i stad synes lämplig och lädande till ökad reda och ordning, har utskottet icke ansett den beslutade revisionen genom en särskild kommitté av gällande bestämmelser angående stadsplan och tomtindelning bära utgöra hinder för den kodifiering av dessa och andra närstående bestämmelser, som nu föreslås med lagen om fastighetsbildning i stad. Utskottet har därför nu ingått i huvudsaklig prövning av sistnämnda lagförslag, varvid emellertid granskningen, i vad den avser bestämmelser angående stadsplan och tomtindelning, allenast

varit av formell natur och hänfört sig till frågan, i vad mån dessa bestämmelser behöfve undergå ändring i följd av deras sammanförande med andra stadganden angående fastighetsbildningen i stad. Detta förfaringssätt och riksdagens blivande beslut i anledning därav kunna härmed i ingen mån föregripa den eventuella revisionen av bestämmelserna om stadsplan och tomtindelning.

Utskottet övergår nu till granskning av de särskilda lagförslagen.

Förslaget till lag om fastighetsbildning i stad.

1 kap.

1916 års fastighetsregisterkommission har i sitt betänkande erinrat, att i propositionen till 1916 års riksdag med förslag till lag om expropriation m. m. ingick ett förslag, avseende dels upphävande av 21 § i stadsplanelagen dels ändrad lydelse av 14—18, 22—24, 26 och 32 §§ i samma lag, ävensom uttalat den förmodan, att de förslag, som innefattades i berörda proposition, komme att i oförändrat skick föreläggas 1917 års riksdag, varjämte kommissionen framhållit, att därest förslaget till lag om expropriation jämte nyssnämnda förslag till ändringar i stadsplanelagen ledde till lagstiftning i ämnet, det torde tillses, att ändringarna i stadsplanelagen bleve i förevarande kapitel iakttagna. Under hänvisning till detta yttrande har departementschefen vid förevarande lagförslags behandling i statsrådet den 19 december 1916 erinrat därom, att Kungl. Maj:t den 27 oktober 1916 beslutat att till 1917 års riksdag avlåta proposition med förslag till lag om expropriation m. m., upptagande, om man bortsåge från vissa tidsbestämmelser, i oförändrad form det till 1916 års riksdag avlåtna förslaget i ämnet.

I avgivet utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 22, med förslag till lag om expropriation m. m. har lagutskottet med hänsyn till att propositionen nr 23 överlämnats till behandling av sammansatta stats- och lagutskottet icke, i sammanhang med sitt utlåtande över propositionen nr 22 i övrigt, meddelat huvudsakligt yttrande över det i förstnämnda proposition jämväl intagna förslaget till lag om ändring i vissa delar av stadsplanelagen. Däremot har i nämnda utlåtande lagutskottet hemställt, att riksdagen måtte, med tillkännagivande, att det i propositionen nr 22 framlagda förslag till lag om expropriation icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, för sin del antaga ett av utskottet avgivet förslag till lag om expropriation. De av lagutskottet vidtagna ändringarna i Kungl. Maj:ts förslag äro icke av beskaffenhet att föranleda sakliga jämkningar i förslaget till lag om fastighetsbildning i stad.

Vid nu berörda förhållanden har utskottet ansett sig oförhindrat att i 1 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad införa de av förslaget till lag om expropriation, sådant detta förslag av lagutskottet framlagts, påkallade ändringar. Dessa återfinnas i kapitlets 12, 20—24, 27—29, 31 och 37 §§ av utskottets förslag, varjämte ändringarna medfört jämkning i paragraf numreringen från och med 27 §. Förslaget till lag om expropriation har ock föranlett utskottet att i 3 kap. 1 och 4 §§ av förevarande lagförslag utbyta orden »gällande författning om jords eller lägenhets avstående för allmänt behov» mot orden »lagen om expropriation».

Lagen om expropriation är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1918. De i Kungl. Maj:ts proposition nr 23 framlagda lagarna skulle däremot träda i kraft den 1 september 1917. Med hänsyn till sambandet mellan lagförslaget om expropriation och nu ifrågavarande lagstiftningsärende har det syntts utskottet lämpligt, att dagen för ikraftträdandet jämväl vidkommande de till utskottets behandling hänskjutna lagarna bestämmes till den 1 januari 1918. Någon olägenhet härav är så mycket mindre att befara, som vissa oundgängliga förberedande åtgärder rörande fastighetsregistreringen enligt särskilda i övergångsbestämmelser meddelade föreskrifter kunna vidtagas omedelbart efter författningarnas utfärdande. Utskottet har därför i samtliga lagförslag, som utskottet nu har att behandla, vidtagit sådan ändring, att dagen för de särskilda lagarnas ikraftträdande skulle bliva den 1 januari 1918.

I kapitlets 6 och 40 §§ hava vidtagits mindre formella jämkningar. 6 och 40 §§.

I sista stycket av 2 § i 2 kap. eller kapitlet om tomtmätning har utskottet vidtagit en redaktionell jämkning, avseende att tydligare framhäva, att behörighet såsom mätningsman i stad bör kunna medgivas person, som ej avlagt examen, varom förmäles i paragrafens andra stycke, oavsett huruvida han för närvarande innehar sådan befattning eller icke. 1916 års kommissions motiv kunde nämligen föranleda till det antagande, att den förevarande bestämmelsen endast hade avseende å personer, som nu innehade mätningsmannabefattning i stad men ej fyllde lagens kompetensanspråk.

2 kap.
2 §.

Enligt bestämmelse i 2 kap. 5 § i Kungl. Maj:ts förslag skulle förrättningsman för tomtmätning, där ägare av tomt eller annan mark, som beröres av tomtmätning, eller ombud för sådan ägare ej kan träffas med kallelse till tomtmätningsförrättning, ombesörja kallelse införande i all-

5 §.

männa tidningarna samt i tidning inom orten minst fjorton dagar före förrättningen. Då det vill synas utskottet som om kallelsens införande i allmänna tidningarna bleve föga ändamålsenligt, har bestämmelsen härom ansetts kunna uteslutas. Vidkommande kallelsens införande i ortstidning har föreskriften härom jämkats till överensstämmelse med bestämmelser av liknande innebörd i vissa på senare tid utfärdade författningar. Det är ofta angeläget, att en tomtmätning verkställes utan tidsutdräkt. Av sådan anledning bör kallelsetiden jämväl i fall, varom nu är fråga, ej sättas längre än som må anses oundgängligen nödigt. Och då en tid av åtta dagar i sådant hänseende, enligt utskottets mening, må anses tillräcklig, har i enlighet härmed den ifrågavarande tidsbestämmelsen i paragrafen jämkats.

10 §. Utskottet har nyss framhållit angelägenheten av, att en tomtmättningsförrättning slutföres inom kortast möjliga tid. Bestämmelserna i 10 § av Kungl. Maj:ts förslag synas icke ägnade att befordra detta önskemål. Mot desamma torde jämväl kunna riktas den erinran, att i fall, då byggnadsnämnd avgör tomtmättningsärende utan att höra parterna, det icke är sörjt för att dessa erhålla kännedom om byggnadsnämndens beslut eller tiden därför. Vidare har byggnadsnämnd mångenstädes i landssamhällen sådan sammansättning, att frågan om en tomtgräns rätta sträckning kan väntas varda säkrare bedömd av förrättningsmannen än av byggnadsnämnden. Man synes för övrigt berättigad antaga, att de fall, då byggnadsnämnd komme att frånga förrättningsmannens utlåtande, ej bleve många. Med hänsyn till det anförda har utskottet omarbetat bestämmelserna i kapitlets 10 § och givit desamma sådant innehåll, att förrättningsmannens utlåtande om tomtgräns utan frågans hänskjutande till byggnadsnämnden länder till efterrättelse, där klander ej instämnes inom viss tid. För övriga av utskottet i paragrafen föreslagna bestämmelser torde någon redogörelse ej vara erforderlig. Det har ansetts utan vidare klart, att förrättningsmannen har att tillse, att konceptkartan förses med bevis, som i paragrafen omförmäles, efter vidtagna ändringar, där sådana erfordras. För att utslag i tvist om tomtgräns rätta sträckning varder byggnadsnämnden kunnigt, lärer, efter vad utskottet inhämtat, bliva sörjt i förordningen med närmare föreskrifter om fastighetsregister för stad.

12 §. Förevarande kapitel — liksom det följande — är avsett att äga tillämplighet jämväl å ofria tomter och eljest å mark, som innehaves under besittningsrätt, som enligt lagen den 24 maj 1895 är att anse som fast egendom. Då det syns utskottet lämpligt, att uttrycklig föreskrift härom

meddelas i lagen, har sådan föreskrift införts under ny paragraf, 12 §, efter 11 § i Kungl. Maj:ts förslag och efterföljande paragrafers nummer jämkats. I 3 kap. har av enahanda skäl införts en ny 10 §, föranledande jämväl där viss jämkning i paragrafnumreringen.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle av den anledning att byggnadsnämnd icke finnes för områden å landet, som avses i 1 kap. 43 och 44 §§*, tomtgräns inom sådant område bestämmas i den ordning, skiftesstadgan föreskriver för bestämmande av rågång. Genom den ändring, utskottet vidtagit beträffande proceduren vid tomtmätning, förefinnes icke berörda hinder mot att göra bestämmelserna om tomtmätning tillämpliga även i nyss omnämnda fall, något som givetvis i och för sig måste anses önskvärt. Föreskrifter i nu omnämnda avseende hava därför av utskottet införts i kapitlets sista paragraf.

15 §.

För de ändringar och tillägg, som av utskottet vidtagits i fråga om föreskrifterna i förevarande lags 3 kap., har utskottet i det föregående angivit motiven.

3 kap.

I första stycket av 1 § i 4 kap. har utskottet företagit en redaktionell jämkning, avseende att bringa paragrafens första och andra stycken mera i överensstämmelse med varandra. Då stadsäga, som utgöres av andel för viss fastighet i samfällad mark, ej får ingå i sammanläggning enligt förevarande kapitel, har det funnits nödigt utsäga, att stadsäga, som ingår i sammanläggning, skall bestå av ett eller flera områden.

4 kap.

Herr Schotte har i sin förberörda motion nr 175 hemställt, att 8 § 5 kap. av det framlagda förslaget till lag om fastighetsbildning i stad måtte erhålla den lydelse, som av 1916 års fastighetsregisterkommissionen föreslagits.

5 kap.
8 §.

Till stöd härför har anförts:

• Enligt 5 kap. 8 § i förutnämnda lagförslag, sådant det framlades av 1916 års fastighetsregisterkommission, föreslogs, att avstyckning inom område, som ingår i fastställd stadsplan, ej skulle få så verkställas, att stadsplanens genomförande därigenom försvåras, vidare att avstyckning inom område, för vilket särskilda föreskrifter med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande jämlikt nuvarande 41 § stadsplanelagen fastställts, ej må ske på sådant sätt att tillämpningen av dylik föreskrift motverkas, och slutligen att avstyckning i allmänhet ej bör så verkställas, att markens ändamålsenliga bebyggande försvåras.

Motion nr 175.

* 1 kap. 42 och 43 §§ i utskottets förslag.

Dessa stadganden hava föranletts av de yttranden över 1914 års kommissions förslag, som avgivits av bl. a. svenska stadsförbundet och statens bostadskommission, och till vilka jämväl för motiveringen hänvisas (avtryckta i 1916 års kommissions betänkande sid. 176—177, 191—193). Vikten av de invändningar, som stadsförbundet och bostadskommissionen i detta hänseende framfört, har ock understrukits i riksdagens skrivelse med anledning av den kungl. propositionen i ärendet år 1916 (betänkandet sid. 189).

Emot det av 1916 års kommission i tredje stycket föreslagna stadgandet, att avstyckning ej finge så verkställas, att markens ändamålsenliga bebyggande försvåras, framställde emellertid lagrådet anmärkning (kungl. propositionen, sid. 69—70). I korthet torde denna anmärkning kunna sägas innebära, att bedömandet, huruvida en viss avstyckning försvårar markens ändamålsenliga bebyggande förutsätter en plan, som visar huru sådant bebyggande bör ske, och att det torde ankomma å byggnadsnämnden att uppgöra en sådan plan, vilken visserligen icke bleve bindande för de prövande myndigheterna (magistraten, Konungens befallningshavande, Kungl. Maj:t) men i allmänhet ändock komme att tjäna till norm för bebyggandet. Detta förfaringssätt stode enligt lagrådets mening icke väl tillsammans med lagen angående stadsplan och tomtindelning, som bestämmer, att byggnadsverksamheten i stad skall regleras genom av Kungl. Maj:t fastställd stadsplan eller genom särskilda, av Kungl. Maj:t utfärdade byggnadsföreskrifter (stadsplanlagen 41 §). Att bana väg för ett förfarande, varigenom byggnadsverksamhetens reglering i städerna i stor omfattning skulle ske efter planer, som icke blivit av Kungl. Maj:t prövade och fastställda, syntes icke lagrådet tillrådligt. — Däremot kunde måhända, för att icke ett ändamålsenligt bebyggande av stadsöområde, där såväl stadsplan som särskilda byggnadsföreskrifter saknades, skulle genom avstyckningar försvåras, meddelas föreskrifter efter mönster av bestämmelserna om nybyggnadsförbud i stadsplanlagens 5 §.

I enlighet med lagrådets yttrande har i den föreliggande kungl. propositionen tredje stycket av 8 § 5 kap. av lagen om fastighetsbildning i stad m. m. fått utgå. I 14 § av samma kapitel hava däremot stadganden i av lagrådet antydd riktning införts. Är beslut fattat om antagande av stadsplan för förut ej planlagt område eller om framställning om särskilda byggnadsföreskrifter för detsamma enligt nuvarande 41 § av stadsplanlagen, må icke, innan Kungl. Maj:t meddelat sitt beslut häröver, fastställelse å avstyckning inom området äga rum, där det icke är uppenbart,

att den antagna stadsplanens genomförande eller kvarterens lämpliga indelning i tomter icke genom avstyckningen försvåras eller tillämpningen av ifrågasatta byggnadsföreskrifter motverkas. Det samma äger motsvarande tillämpning, därest byggnadsnämnden visar, att fråga väckts om sådant utsträckande av stadsplanen som nyss är sagt eller om meddelande av särskilda byggnadsföreskrifter för området, intill dess beslut i frågan fattats; dock må i sådant fall fastställelse å avstyckningen ej anstå längre tid än sex månader. Större inskränkningar i användningen av avstyckningsinstitutet böra, enligt föredragande departementschefens mening, ej nu stadgas, men frågan sammanhänger — fortsätter departementschefen i sitt anförande — så nära med stadsplaneföreskrifterna, att den kan förväntas varda upptagen till prövning av den kommitté, som tillsatts för att revidera dessa föreskrifter.

Därest man, såsom såväl riksdagen och 1916 års fastighetsregisterkommission som lagrådet göra, erkänner vikten av att vid avstyckningsförrättningen vederbörlig uppmärksamhet ägnas åt avstyckningens verkningar med hänsyn till dess betydelse för ett ändamålsenligt bebyggande av stadsmarken, kan icke den i kungl. propositionen föreslagna lösningen av detta spörsmål anses tillfredsställande. Ty de i 14 § angivna, ovan refererade fall, då en avstyckning skulle kunna prövas ur synpunkten av markens ändamålsenliga bebyggande, äro uppenbarligen rena undantag. I det stora flertalet fall, nämligen avstyckningar inom områden, där stadsplan varken finnes, är antagen eller ifrågasatts eller särskilda byggnadsföreskrifter gälla eller ifrågasatts, skulle icke någon sådan prövning kunna ske.

Giltigheten av de skäl, som av lagrådet anförts emot det av fastighetsregisterkommissionen föreslagna tredje stycket av 8 § om en *allmän* prövning av avstyckningarna med hänsyn till deras betydelse för markens ändamålsenliga bebyggande, torde å andra sidan kunna ifrågasättas.

I första rummet läser lagrådets antagande, att en sådan prövning förutsätter en så att säga icke officiell, av byggnadsnämnden uppgjord plan för bebyggandet, vara alltför vittgående. I regeln torde detta alls ej behöva ske. Byggnadsnämnden (eller förrättningsmannen) tolkar säkerligen oftast föreskriften sålunda, att den tillser, att den nya fastigheten icke är för liten som byggnadsplats, att — vid flera sammanhängande avstyckningar — de uppkommande kvarteren äro av lämplig storlek och form, samt slutligen, därest ett komplex av avstyckningar så föranleder, att trafikleder undantagas till lämplig riktning och bredd. En sådan prövning förutsätter ingalunda en plan av den art lagrådet antager, och enligt dessa för-

hållandevis enkla grunder kommer säkert i de flesta fall tillämpningen av det ifrågasatta lagstadgandet att ske.

Men givetvis kan sannolikheten av, att i många fall en bestämd plan kommer att följas vid prövningen, ej bestridas. Bliva avstyckningar inom en särskild trakt av stadsägoområdet vanliga, är det ju antagligt, att byggnadsnämndens mening om huru denna trakt lämpligen bör bebyggas tager sig uttryck i en mer eller mindre omfattande styckningsplan. Likaså är det klart, att en sådan plan kommer att läggas till grund för prövningen av de sinsemellan sammanhängande avstyckningar, som en jordägare i och för markens exploaterande och bebyggande kan vilja på en gång företaga.

Att så sker, och att byggnadsnämnden tillerkännes befogenhet att redan före stadsplans utläggande följa en viss plan vid reglerandet av marks upplåtande för byggnadsändamål, är emellertid en ofrånkomlig förutsättning för att detta reglerande skall äga någon effektivitet. Detta har ock redan i administrativ praxis erkänts genom upptagande i flera av de utfärdade särskilda föreskrifterna jämlikt 41 § stadsplanelagen av bestämmelser, som giva byggnadsnämnden rätt att pröva uppgjorda planer för särskilda områdens bebyggande och efter sådana planers beskaffenhet avgöra frågor om byggnadslov. Exempelvis stadgas i de för del av Brännkyrka inom Stockholm gällande byggnadsföreskrifterna — utom att tomt skall äga minst 600 kvadratmeters areal och lämplig utfartsväg — i § 6 följande: »Har för någon del av ifrågavarande område upprättats plan för däri ingående tomters bebyggande, må byggnadsnämnden, därest denna plan finnes tillfredsställande, i samband med att erforderliga föreskrifter av nämnden lämnas beträffande byggnads höjd, kunna medgiva undantag från bestämmelserna i § 5, i vad dessa avse den del av tomtplats, som må bebyggas, antalet våningar samt avståndet mellan byggnader inne å tomt, därest dessa uppföras av sten.» Uppenbarligen måste vid detta stadgandes tillämpning nämnden själv äga en bestämd föreställning om huru området enligt dess mening bör planeras, d. v. s. en sådan plan som lagrådet åsyftar. Och finner nämnden ej den av markägaren uppgjorda planen tillfredsställande, så medgives icke några särskilda lättnader vid områdets bebyggande — något som för exploaterande just av sådana områden är så kännbart, att det med full säkerhet leder till en revision av planen enligt byggnadsnämndens önskningsar.

Här har man sålunda ett exempel på huru Kungl. Maj:t redan nu erkänt det befogade i bestämmelser, som göra det möjligt för byggnadsnämnden att utöva ett indirekt, men icke mindre effektivt tvång på mark-

ägare att vid bebyggandet och följaktligen också vid markens styckning följa en viss, av nämnden, men icke av Kungl. Maj:t godkänd plan. Tillämpligheten av denna analogi förminskas ej av att den vilar på särskilda, av Kungl. Maj:t utfärdade byggnadsföreskrifter, medan däremot det av kommissionen föreslagna stadgandet skulle omedelbart gälla alla stadssamhällena, oberoende av om sådana föreskrifter funnos eller ej. Ty även om Kungl. Maj:t prövat dessa föreskrifter, har icke byggnadsnämndens befogenhet att pröva, eventuellt själv uppgöra planen, på något sätt materiellt bundits (undantag allenast föreskriften om 600 kvadratmeters minimiareal å tomt). Denna plan kommer därför att äga fullständigt samma fria, icke-officiella karaktär som den, vilken byggnadsnämnden eventuellt skulle uppgöra och följa vid tillämpningen av det föreslagna tredje stycket av § 8.

Den invändning lagrådet riktat mot detta stycke borde därför även drabba det andra stycket av samma paragraf, enligt vilken avstyckning ej får så verkställas, att den motverkar tillämpningen av särskilda byggnadsföreskrifter jämlikt 41 § av stadsplanelagen. Lagrådets antagande (kungl. propositionen sid. 69), att sådana föreskrifter alltid lämna »en fast norm» för bedömandet av varje särskild avstyckning håller knappast streck, då för sådan plan, som omnämnes i stockholmsföreskrifternas ovan citerade § 6, varken finnes eller kan finnas någon närmare ledning än att nämnden skall anse den tillfredsställande. Varder det framlagda förslaget lag, så kunna fall väl tänkas, då på grund av sådana föreskrifter viss prövning jämväl ur plansynpunkt av ifrågasatta avstyckningar kommer att äga rum. Därmed är man ju redan inne på det av lagrådet klandrade förfarandet.»

Med godkännande av de skäl, som finnas anförda i motionen, har utskottet såsom tredje stycke infört den föreskrift, 1916 års kommission upptagit i sitt förslag, men som i följd av erinringar av lagrådet icke upptogs i Kungl. Maj:ts proposition. I följd av denna ändring hava utslutits de bestämmelser, som finnas upptagna i Kungl. Maj:ts förslag i kapitlets 14 § tredje och fjärde styckena. 8:de paragrafens första stycke har lämnats oförändrat. Bestämmelserna i paragrafens första stycke avse alltså avstyckning inom planlagt, ej tomtindelad område, föreskrifterna i andra stycket avstyckning inom område, för vilket Kungl. Maj:t jämlikt 1 kap. 46 § andra stycket av den förevarande lagen eller 41 § stadsplanelagen förordnat, att särskilda föreskrifter skola tillämpas med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande, och paragrafens tredje stycke avstyckning inom stads ej tomtindelade område i övrigt.

Utskottet.

14 §. Då fall förekomma, där byggnadsnämndens hörande ej kan anses erforderligt, t. ex. då avstyckning avser helt skifte från stadsäga, som består av flera skiften, eller helt samfällt område eller då avstyckning avser gatumark i enlighet med fastställd plan, har föreskriften i 14 § synts utskottet böra så jämkas, att byggnadsnämndens hörande i avstyckningsärendet ej göres ovillkorligt. Prövningen huruvida sådant hörande skall äga rum har synts kunna överlämnas åt magistraten. Har emellertid under förrättningen framställts begäran att byggnadsnämnden må varda i ärendet hörd — i särskilda fall kan sådan begäran antagas varda framställd, om icke av annan, så av byggnadsnämnden eller representant för denna (jfr föreskriften i 2 § fjärde stycket) — synes byggnadsnämndens hörande böra göras obligatoriskt. För sådant fall har magistraten därför synts utskottet böra vara skyldig höra byggnadsnämnden. I enlighet med det nu anförda är 5 kap. 14 § i utskottets förslag avfattad.

3 och 15 §§. I 5 kap. 3 § har utskottet vidtagit en redaktionell ändring och i samma kapitels 15 § infört ett förtydligande tillägg. Någon särskild motivering till dessa förslag torde ej erfordras.

6 kap.
1 §. Utskottet ansluter sig till den tidigare i ärendet uttalade mening, att lagaskiftesinstitutet icke väl lämpar sig för delning av stadsjord samt att därför möjligheten till laga skifte av sådan jord bör så långt ske kan begränsas. Enligt Kungl. Maj:ts förslag är omskifte av stadsjord icke medgivet; eljest innefattar förslaget icke något generellt hinder för laga skifte. Erinras må, att tillfälle till omdelning av skiftad jord enligt skiftesstadgan är beträffande stadsjord betydligt mindre än i fråga om jord å landet. Utskottet hänvisar i sådant hänseende till bestämmelserna i 3 § 1 mom. och 10 § andra stycket i skiftesstadgan. Praktiskt sett torde omskifte av teg- eller storskiftad stadsjord icke komma till stånd, så snart någon delägare motsätter sig skiftet, något som väl oftast är fallet. Genom formlösa avstyckningar och sammanläggningar hava också de gamla skifteslagens gränser rubbats eller försvunnit, vilket vållar svårigheter att bestämma skifteslagets omfång vid omskifte. Framhållas må slutligen i detta sammanhang, att laga skifte över huvud taget inom städerna under senare tider förekommit i synnerligen begränsad omfattning (se bilaga C vid 1916 års kommissions betänkande I). En återgång till skiftesstadgans föreskrifter synes därför icke av behovet påkallad.

Emellertid hava under senare tider med åtskilliga städer införlivats stora vidder ren landsbygd. Då det kan inträffa att särskilt inom dessa,

men jämväl eljest, behov yppar sig av omdelning av redan skiftade ägor, synes möjlighet härför icke helt böra borttagas. Saken har synt utskottet lämpligen kunna ordnas så, att Kungl. Maj:t äger medgiva omdelning av redan skiftad stadsjord, där särskilda omständigheter därtill föranleda, och bör det för sådant fall tillkomma Kungl. Maj:t att i sammanhang med medgivandet bestämma skifteslagets omfång samt meddela övriga med avseende å skiftet erforderliga föreskrifter.

Är i stadstjänst anställd mättningsman lantmätare, bör inom staden förekommande laga skiftesförrättningar alltid ankomma på denne. Föreskrift härom har införts i 6 kap. 2 §.

2 §.

I 13 § av 6 kap. har införts en föreskrift, motsvarande det av utskottet i 5 kap. 14 § andra stycket gjorda tillägg; de av utskottet i kapitlets 5 och 14 §§ föreslagna ändringar äro av endast redaktionell natur.

5, 13 o. 14 §§.

En av utskottet i 7 kap. 12 § vidtagen ändring motsvarar en av utskottet föreslagen jämkning i 2 kap 5 §.

7 kap.
12 §.

Då bestämmelserna i 7 kap. 14 § av Kungl. Maj:ts förslag synt utskottet lämpligen böra hava sin plats efter 15 och 16 §§ i samma förslag, har sådan omflyttning ägt rum och paragrafnumren därefter jämkats. Någon ändring i de nämnda paragrafernas bestämmelser har icke av utskottet vidtagits.

14—16 §§.

Att uteslutandet i och för sig av en fastighet ur jordeboken icke bör medföra rubbning beträffande fastigheten tillkommande rättigheter och förmaner eller fastigheten åvilande utskylder, besvär och dyl. lärer vara otvivelaktigt. Då det emellertid torde vara lämpligt, att erinran härom inflyter bland föreskrifterna i 7 kap. 17 §, har utskottet i samma lagrum intagit bestämmelse av sådant innehåll.

17 §.

I 1 § har en ändring av formell art vidtagits.

1 §.

Euligt första stycket i slutbestämmelserna i Kungl. Maj:ts förslag skulle ifrågavarande lag träda i kraft den 1 september 1917, dock att bestämmelserna om medgivande för person, som ej avlagt i 2 kap. 2 § andra stycket omförmäld examen, att innehafva befattning såsom mättnings-

Slutbestäm-
melsor m. m.

man i stad och bestämmelserna om förordnande av förrättningsman för upprättande av registerkarta skulle träda i kraft omedelbart efter lagens utfärdande.

I anledning av förslaget till lag om expropriation har emellertid utskottet, på sätt förut blivit omförmäلت, sett sig föranlåtet upptaga dagen för ikraftträdandet till den 1 januari 1918. Då det med hänsyn till nu nämnda förhållanden funnits påkallat, att möjlighet beredes fastighetsregisterkommissionen att, så snart omständigheterna det föranleda, träda i funktion, samt det vidare befunnits lämpligt, att förrättningsmän för tomtmätning och för avstyckning samt gode män att biträda vid mättningsförrättningar finnas att tillgå omedelbart efter lagens ikraftträdande, har utskottet bland slutbestämmelserna jämväl infört föreskrift därom, att stadgandena om fastighetsregisterkommissionen, om förordnande av förrättningsman för tomtmätning och för avstyckning samt om val av gode män må tillämpas redan under år 1917.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 2 § 7:o) och 11:o i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Uti detta förslag har annan ändring ej vidtagits än i fråga om tiden för lagens ikraftträdande.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 2, 51, 59 och 83 §§ i stadgan den 9 november 1866 om skiftesverket i riket.

51 §.

I 51 § har av utskottet vidtagits en av utskottets förslag i 2 kap. 15 § av lagen om fastighetsbildning i stad betingad ändring; varjämte ändring skett beträffande tiden för lagens ikraftträdande.

Förslaget till lag med bestämmelse att lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring ej skall äga tillämpning i stad och vissa andra samhällen.

Såsom dag för lagens ikraftträdande har utskottet upptagit den 1 januari 1918.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 21, 26, 27, 28 och 29 §§ i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring.

21 §.

I de fall, då område, som skall avsöndras — t. ex. där sådant område utgör ett till ett hemman hörande, å lantmäterikarta upptaget särskilt skifte — redan finnes å karta avfattat, är det enligt utskottets mening ej nödigt, att sådant område i och för avsöndringen ånyo avfattas å karta; den redan tillgängliga kartan eller utdrag av densamma bör i sådana fall få läggas till grund för avsöndringen. 21 § i förevarande lagförslag har emellertid i Kungl. Maj:ts förslag sådan lydelse, att därav kunde hämtas stöd för den mening, att över område, avsett till avsöndring, ny karta alltid skulle upprättas. För att giva stadgandet den av utskottet nyss förordade innebörd, har paragrafen något jämkats.

I paragrafen har vidare skett en jämkning, påkallad av den utav utskottet vidtagna ändringen i 5 kap. 14 § av lagen om fastighetsbildning i stad; härjämte har bestämmelsen om tiden för lagens ikraftträdande ändrats.

Förslaget till lag om tillägg till lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring.

I detta förslag har av utskottet ej vidtagits andra ändringar än att dels hänvisningen till 5 kap. 14 § av lagen om fastighetsregister i stad jämkats till överensstämmelse med detta lagrums lydelse i utskottets förslag, dels tiden för lagens ikraftträdande satts till den 1 januari 1918.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 25 maj 1905 rörande avgäld från avsöndrad lägenhet.

Utskottet har icke funnit anledning till annan ändring i Kungl. Maj:ts förslag än att tiden för lagens ikraftträdande jämkats till den 1 januari 1918.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 3 och 6 §§ i lagen den 19 april 1907 angående avlösning av avgäld från avsöndrad lägenhet;

Förslaget till lag om ändring av vissa bestämmelser i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom;

Förslaget till lag angående upphävande för visst fall av bestämmelser i lagen om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt;

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 58 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom; samt

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 14 juni 1907 om servitut.

I ett vart av de tre förstnämnda lagförslagen har av utskottet vidtagits en ändring i förtydligande syfte, varjämte i samtliga nu nämnda lagförslag dagen för ikraftträdandet ändrats från den 1 september 1917 till den 1 januari 1918.

Under återopande av vad här ovan blivit anfört, får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen, med tillkännagivande, att de i Kungl. Maj:ts proposition nr 23 innefattade lagförslag icke kunnat i oförändrat skick av riksdagen antagas, måtte, i anledning av sagda proposition samt, med bifall till den i ämnet väckta motionen, nr 175, i andra kammaren av herr Schotte, för sin del antaga följande förslag till

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

1:o Lag

om fastighetsbildning i stad.

Häri genom förordnas som följer:

1 KAP.

Om stadsplan och tomtindelning.

Om stadsplan.

1 §.

För stads ordnande och bebyggande skall finnas plan, omfattande såväl byggnadskvarter som ock gator, torg och andra allmänna platser samt dessas höjdlägen (gatuprofiler).

2 §.

Stadsplan antages av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmän rådstuga men vare ej gällande, innan därom fattat beslut blivit av Konungen fastställt. Innan stadsplan antages, skall ägare av mark inom det område, vars planläggning är i fråga, lämnas tillfälle att yttra sig över uppgjort förslag till plan.

Väckes förslag, att för visst område särskilda bestämmelser skola meddelas i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande, skall i

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

fråga om antagande och fastställande av sådana bestämmelser vad ovan stadgas äga motsvarande tillämpning.

I fråga om ändring eller utsträckande av stadsplan eller ändring av särskilda bestämmelser i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande så ock om särskild plan för viss del av stadens område i övrigt gälle vad ovan är sagt. Dock skall stadsfullmäktiges eller allmän rådstugas beslut om jämkning av ringa betydenhet i byggnadskvarters gränser, gatuprofiler eller dylikt, där ej kronans rätt beröres, vara gällande, om beslutet av Konungens befallningshavande fastställles; och äge Konungens befallningshavande jämväl fastställa beslut om sådan jämkning av särskilda bestämmelser i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande, som föranledes därav, att stadsplan jämkas genom beslut, varå Konungens befallningshavande, enligt vad nu är sagt, meddelar fastställelse.

Stadsplan, som av ålder består eller före den 1 januari 1908 blivit fastställd, skall fortfarande lända till efterrättelse, till dess ändring däri göres i den ordning nu är stadgad.

Om tomtindelning.

3 §.

Är stadsplan till större eller mindre del grundad på viss tomtindelning, som därmed står i omedelbart samband, eller äro särskilda bestämmelser i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande beroende av viss tomtindelning, skall den tomtindelning i sammanhang med stadsplanen eller med de särskilda bestämmelserna underställas Konungens prövning.

I andra fall tillkommer det stadens byggnadsnämnd att handlägga frågor om kvarters indelande i byggnadstomter; dock vare nämndens beslut ej gällande, innan det blivit av Konungens befallningshavande fastställt. Innan nämnden fattar beslut, skall ägare av mark, som av tomtindelningen beröres, lämnas tillfälle att yttra sig i ärendet, och må beslut, som angår kronan tillhörigt område, ej fastställas, utan att Konungen därtill givit lov.

4 §.

Skall enligt fastställd stadsplan mark läggas till byggnadskvarter eller därifrån avskiljas eller har byggnadskvarter utlagts å mark, som förut ej varit planlagd, skall, så vitt ej tomtindelning fastställts i sammanhang med stadsplanen, kvarters indelande i tomter äga rum, när ägare av mark inom kvarteret det begär; dock att ändring av befintlig tomtindelning må ske endast i den mån sådant finnes för kvarterets ändamålsenliga bebyggande nödigt.

Är befintlig tomtindelning ej överensstämmande med bestående äganderättsförhållanden eller har kvarter helt och hållet eller till större delen avbrunnit, skall fråga om ny tomtindelning företagas, när ägare av mark inom kvarteret det begär eller byggnadsnämnden så nödigt finner.

Ej må i andra fall än nu är sagt befintlig tomtindelning ändras, med mindre ägarna till de tomter, som av ändringen beröras, därom äro ense och ändringen finnes för ett ändamålsenligt bebyggande lämplig.

5 §.

Kvarters indelning i tomter bör så vitt möjligt ske i ett sammanhang för hela kvarteret. Omfattar tomtindelning endast en del av ett kvarter, skall tillses, att återstående delen av kvarteret kan uppdelas i lämpliga tomter.

Vid tomtindelning skall tillses, att varje tomt får gräns mot gata, torg eller för befarande med åkdon avsedd del av annan allmän plats samt att tomterna erhålla sådan form och storlek och jämväl i övrigt så utläggas, att de med iakttagande av gällande föreskrifter kunna ändamålsenligt bebyggas.

Tomts gränser skola, där så lämpligen kan ske, göras raka och bilda räta vinklar emot varandra. Fordrar fastställd stadsplan, höjdförhållandena eller markens beskaffenhet i övrigt en annan anordning härutinnan, förfäres därefter. I varje fall skall behörig hänsyn tagas till bestående äganderättsförhållanden samt de av markens ägare framställda önskemål.

Kungl. Maj:ts förslag.

6 §.

Tomtindelning, varå fastställelse sökes, skall vara inlagd å karta, upprättad av förrättningsman för tomtmätning i så stor skala att den tydligt utvisar varje tomt, som ingår i den indelning, med dess gränser och belägenhet i förhållande till de tomter, gator, torg eller allmänna platser, vilka gränsa till tomten. Kartan skall åtföljas av beskrivning, utvisande för varje tomt dess yttinnehåll och längden av dess särskilda sidor, så ock, där tomten skall bildas av mark, som hör till särskilda fastigheter eller *därav* någon del ingår i gata, torg eller annan allmän plats eller i vattenområde eller i område, som vid mätningsförrättning undantagits för delägaras gemensamma behov eller lämnats oskiftat, huru stor areal en var av tomtens delar innehåller. För varje i tomtindelning ingående fastighet eller annat område skall, där fastighetsregister är för staden upplagt, dess beteckning i fastighetsregistret vara angiven å kartan eller i beskrivningen.

Utskottets förslag.

6 §.

Tomtindelning, varå fastställelse sökes, skall vara inlagd å karta, upprättad av förrättningsman för tomtmätning i så stor skala att den tydligt utvisar varje tomt, som ingår i den indelning, med dess gränser och belägenhet i förhållande till de tomter, gator, torg eller allmänna platser, vilka gränsa till tomten. Kartan skall åtföljas av beskrivning, utvisande för varje tomt dess yttinnehåll och längden av dess särskilda sidor, så ock, där tomten skall bildas av mark, som hör till särskilda fastigheter, eller *av tomten* någon del ingår i gata, torg eller annan allmän plats eller i vattenområde eller i område, som vid mätningsförrättning undantagits för delägaras gemensamma behov eller lämnats oskiftat, huru stor areal en var av tomtens delar innehåller. För varje i tomtindelning ingående fastighet eller annat område skall, där fastighetsregister är för staden upplagt, dess beteckning i fastighetsregistret vara angiven å kartan eller i beskrivningen.

Om förbud mot nybyggnad i vissa fall.

7 §.

Å mark, som enligt gällande stadsplan ingår i gata, torg eller annan allmän plats, må ej nybyggnad företagas.

Är beslut fattat om antagande av stadsplan för förut ej planlagt område eller om ändring i gällande stadsplan, må, innan frågan om be-

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

slutets fastställande blivit prövad, nybyggnad ej företagas inom område, som beslutet avser; dock äge Konungens befallningshavande i särskilt fall till sådant byggnadsföretag giva tillstånd.

Har stad eller stadsdel helt och hållet eller till större delen avbrunnit och väckes fråga om ändring i den för det avbrända området gällande stadsplan, eller väckes fråga om stadsplans utsträckande över visst område, må Konungens befallningshavande på framställning av staden meddela förbud mot nybyggnad inom område, som av frågan beröres, till dess beslut i frågan blivit fattat, dock i intet fall för längre tid än sex månader.

8 §.

I fall, som i 4 § första stycket sägs, vare nybyggnad inom kvarteret ej tillåten, innan tomtindelning blivit fastställd. Ej heller må, där på grund av 4 § andra och tredje styckena fråga om ny tomtindelning för större eller mindre område blivit väckt, nybyggnad inom området företagas, innan frågan slutligen prövats. Konungens befallningshavande äge dock i särskilt fall giva tillstånd till byggnadsföretag, varom nu är sagt.

9 §.

Nybyggnad inom kvarter må ej ske utöver gällande tomtgräns. Å område, som enligt gällande tomtindelning utgör en tomt, men varav särskilda delar äro i olika ägares hand, vare nybyggnad ej tillåten. Där tomt bildats genom åtgärd, till vilken enligt 3 kap. rättens medgivande skall sökas, vare nybyggnad å tomten i intet fall tillåten, innan sådant medgivande lämnats.

Om vad i vissa fall bör iakttagas, då byggnad uppförts utöver tomtgräns.

10 §.

Uppföres inom område, för vilket stadsplan blivit fastställd, byggnad i läge, som för densamma blivit i vederbörlig ordning bestämt, men visar sig sedan, att byggnaden skjuter in på grannens tomt, vare, därest byggnadens nedrivande eller ändring skulle medföra märklig kostnad eller

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

olägenhet för ägaren, denne ej skyldig att avträda den intagna marken, förrän byggnaden nedrives eller avbrinner. För det intrång, granne lider av byggnaden, njute denne ersättning, där han icke hellre vill avstå tomt-delen emot lösen.

Inkräktar sålunda uppförd byggnad å gata, torg eller annan allmän plats, må byggnaden kvarstå till dess den nedrives eller avbrinner.

Ändring, som, efter ty därom är av Konungen stadgat, är att hänföra till nybyggnad, må icke vidtagas å byggnaden, där ej ägaren av den intagna marken det medgiver.

11 §.

Har före den 1 januari 1900 byggnad uppförts inom planlagt område, så att den skjuter över gränsen till grannes tomt eller gatulinjen, vare lag som i 10 § sägs, såvida icke visas kan, att inkräkningen tillkommit med avsikt och, där byggnaden övergått till ny ägare, att denne vid förvärvandet vetat, att inkräkning skett och varit avsiktlig.

12 §.

Skall enligt domstols beslut eller parters åsämjande jord lösas eller ersättning för intrång utgå efter ty i 10 § sägs, gälle därom i tillämpliga delar vad *angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov* är stadgat.

12 §.

Skall enligt domstols beslut eller parters åsämjande jord lösas eller ersättning för intrång utgå efter ty i 10 § sägs, gälle därom i tillämpliga delar vad *i lagen om expropriation* är stadgat.

13 §.

Vad i 10—12 §§ är stadgat gäller icke om trappa, som skjuter över gatulinjen.

Om marks avstående och inlösande.

14 §.

Mark, som erfordras för de i fastställd stadsplan upptagna gator, torg och andra allmänna platser, skall, evad marken tillhör kronan eller enskild man, menighet eller inrättning, avstås till staden.

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

Har tomtindelning ägt rum, och finnes, att efter frånskiljande av gatumark, varom nyss är sagt, ägaren ej har kvar hel byggnadstomt invid gatumarken, vare staden pliktig lösa gatumarken.

15 §.

Allmän väg, som enligt fastställd stadsplan ingår i gatumark, tillfalle staden utan ersättning.

16 §.

Varder stadsplan fastställd över trångt eller eljest olämpligt bebyggt område, äger Konungen förordna, att jämväl mark, som ingår i byggnadskvarter, skall, där marken tillhör enskild man, menighet eller inrättning, till staden avstås.

Lag samma vare, där i fastställd stadsplan upptaget tomtområde, som finnes vara för stadens utveckling oundgängligen erforderligt, icke annorledes kan på skäliga villkor förvärfvas för bebyggande.

17 §.

Vill stad inom den del av dess område, som ej ingår i stadsplan, för huvudgator, som framdeles kunna bliva erforderliga, förvärva mark, tillhörig enskild man, menighet eller inrättning, må staden hos Konungen söka förordnande, att marken skall till staden avstås.

18 §.

Äro, sedan ett år förflutit från det tomtindelning blivit fastställd, särskilda delar av område, som enligt tomtindelningen utgör en tomt, uti olika ägares hand, må staden till sig lösa de särskilda tomtdelarna; den vare ock, då det äskas, därtill pliktig, dock ej i det fall, att tomt del utgör mer än halva tomten och återstoden av tomten är obebyggd.

Utän hinder av vad nu är sagt må staden, där på grund av 14 § andra stycket yrkande väckes om stadens förpliktande att lösa gatumark, genast lösa tomt del, som för gatumarkens ägare invid gatumarken kan återstå.

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

Vad i denna § är stadgat om stads rätt och plikt att lösa tomtedel skall gälla jämväl om kronan tillhörigt område.

19 §.

Hava särskilda delar av fastighet kommit i olika ägares hand, efter det stadsplan blivit fastställd eller av stad antagen, må därav ej föranelas skyldighet för staden att lösa mark enligt 14 eller 18 §.

Vad nu är sagt skall icke äga tillämpning, där förändringen i äganderätt skett före den 13 september 1907.

Om ersättning för mark och annat skadestånd så ock om dess bestämmande och guldande.

20 §.

Skall enligt detta kapitel mark till staden avstås eller av staden lösas, *njute den, som av markens avträdande skada lider, ersättning därför av staden.*

I fall, som nu avses, skola de i förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov meddelade föreskrifter äga tillämpning, med iakttagande av vad nedan i 21—30 §§ finnes stadgat.

21 §.

Ansökan om *tillsättande av särskild nämnd* må, där staden enligt 14 eller 18 § är skyldig lösa mark, göras såväl av staden som av markens ägare.

20 §.

Skall enligt detta kapitel mark till staden avstås eller av staden lösas, *skola i avseende härå stadgandena i lagen om expropriation i tillämpliga delar gälla, med iakttagande av vad nedan i 21—29 §§ är stadgat.*

21 §.

Ansökan om *stämning* må, där staden enligt 14 eller 18 § är skyldig lösa mark, göras såväl av staden som av markens ägare.

Kungl. Maj:ts förslag.

22 §.

Skall mark avstås enligt 16 eller 17 §, må stämning ej av rätten utföras, innan staden visat, att tiden för avträdandet blivit genom Konungens förordnande eller parternas överenskommelse bestämd.

I fall, varom förmäles i 14 och 18 §§, skall, där ej parterna annorlunda åsämjas, mark avträdas å den fardag för avträdande av förhyrd lägenhet, som infaller näst efter tre månader från det stämning av rätten utfördats.

23 §.

Nekar stad att lösa mark, då ägaren, på grund av vad i detta kapitel är stadgat, det yrkar, eller varder stads rätt att lösa mark av ägaren bestridd, meddele rätten beslut i frågan, innan nämnd må sättas, och må klagan över rättens beslut föras genom besvär.

Har stad sökt anstånd enligt 33 eller 34 § i detta kapitel, varde frågan om nämnds tillsättande vilande, till dess sig visat, om anstånd varder beviljat.

24 §.

Vad i 14 § av förordningen angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov är stadgat, skall icke medföra skyldighet

Utskottets förslag.

22 §.

Är fråga om marks avstående enligt 17 §, skola stadgandena i 78 och 79 §§ av lagen om expropriation äga tillämpning.

23 §.

Har stad sökt anstånd enligt 32 eller 33 §, varde frågan om nämnds tillsättande vilande, till dess sig visat, om anstånd varder beviljat.

24 §.

Vad i 12 § av lagen om expropriation är stadgat skall icke äga tillämpning inom det område, stadsplanen omfattar.

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

att lösa jord eller lägenhet, som ligger inom det område, stadsplanen omfattar.

25 §.

Finnes å mark, som avses i 14 eller 17 §, byggnad, stängsel, plantering eller annat, som till marken hör och lösas skall, bör särskilt värde sättas å själva marken, och skola, där ej all mark, som uppskattas, prövas hava lika värde, de särskilda värdena utsättas.

26 §.

Har ägare av mark, som avses i 14 eller 17 §, enligt särskilt avtal upplåtit marken till enskild utfartsväg eller till allmänt begagnande, skall vid ersättningens bestämmande hänsyn tagas till sådant förhållande.

27 §.

Vid bestämmande av ersättning, som skall utgå enligt 14 eller 16 §, må hänsyn icke tagas till den ökning i värde, som allenast i följd av stadsplanens fastställande eller genomförande uppstår för den mark, varom fråga är.

28 §.

Varder ersättningsbelopp, som stad förpliktats att utgiva, ej erlagt eller nedsatt inom den i 24 § av förordningen angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov stadgade tid, skall i händelse någon till ersättning berättigad det yrkar, frågan om markens avträdan- de, så vitt på hans rätt inverkar, vara förfallen.

27 §.

Försummas vad i 48 § första stycket av lagen om expropriation är stadgat, och har ej den mark, som skall avstås, enligt medgivande av dess ägare eller stadgande i samma lag tagits i besittning av staden, skall, i händelse någon till ersättning berättigad det yrkar, frågan om markens avträdan- de, så vitt på hans rätt inverkar, vara förfallen.

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

29 §.

28 §.

All undersöknings- och rättegångskostnad skall gäldas av staden, dock att, där på grund av 21 § ansökan om nämnds tillsättande gjorts av markens ägare och nämnd ej varder tillsatt, kostnaden skall gäldas efter ty i 21 kap. rättegångsbalken är stadgat.

Vad i 67 § av lagen om expropriation är stadgat skall icke äga tillämpning, därest på grund av 21 § i detta kapitel ansökan om stämning gjorts av markens ägare och lösen ej kommer till stånd.

30 §.

29 §.

Vad i 29 § av förordningen angående jords eller lügenhets avstående för allmänt behov är stadgat om rätt att återlösa avträdd jord eller lügenhet skall icke äga tillämpning i fråga om mark, som i detta kapitel avses.

I fråga om mark, som i detta kapitel avses, skola stadgandena i 68—70 §§ av lagen om expropriation icke äga tillämpning.

31 §.

30 §.

Varder vid genomförandet av fastställd stadsplan allmän väg, gata, torg eller annan allmän plats helt eller delvis igenlagd, eller varder gata, torg eller annan allmän plats till sitt höjdläge ändrad, och uppstår därigenom skada för ägare av invid liggande mark eller för den, som har nyttjanderätt till marken eller byggnad därå, eller för innehavare av servitut, som å marken vilar, den skada vare staden pliktig att ersätta.

32 §.

31 §.

Twist, huruvida skadestånd, varom i 31 § sägs, bör utgå, prövas av rätten.

Är genom laga kraft ägande dom eller parternas åsämjande avgjort, att skadestånd skall utgå, och kunna

Twist, huruvida skadestånd, varom i 30 § sägs, bör utgå, prövas av rätten.

Är genom laga kraft ägande dom eller parternas åsämjande avgjort, att skadestånd skall utgå, och kunna

Kungl. Maj:ts förslag.

parterna ej enas om skadeståndets belopp, skall frågan härom avgöras av *särskild* nämnd, tillsatt i den ordning, *förordningen angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov* föreskriver. Ansökan om *nämnds tillsättande* i sådant fall må göras såväl av ersättningstaganden som av staden. *Nämnden uppskatte skadan till högsta skäligen belopp, dock att beloppet* ej må sättas lägre än staden medgivit eller höjas utöver vad ersättningstaganden yrkat. Skadestånd skall utgivas inom tre månader efter det beloppet blivit bestämt. Gottgörelse till nämnden och annan kostnad gäldas av staden, då skadeståndet varder satt till högre belopp än staden medgivit, men eljest av ersättningstaganden.

Utskottets förslag.

parterna ej enas om skadeståndets belopp, skall frågan härom avgöras av nämnd, tillsatt i den ordning, *lagen om expropriation* föreskriver. Ansökan om *stämning* i sådant fall må göras såväl av ersättningstaganden som av staden. *Skadeståndet* må ej sättas lägre än staden medgivit eller höjas utöver vad ersättningstaganden yrkat. Skadestånd skall utgivas inom tre månader efter det beloppet blivit bestämt. Gottgörelse till nämnden och annan kostnad gäldas av staden, då skadeståndet varder satt till högre belopp än staden medgivit, men eljest av ersättningstaganden.

Om anstånd med genomförande av stadsplan och tomtindelning.

33 §.

Kan det befaras, att omedelbart genomförande av stadsplan i dess helhet skulle för stad medföra alltför betungande utgifter, må staden med avseende å visst område hos Konungen söka anstånd med planens genomförande.

Konungens befallningshavande må, när skäl därtill äro, på framställning av stad medgiva anstånd med genomförande av tomtindelning inom visst kvarter eller del därav. Är anstånd med stadsplans eller tomtindelning genomförande beviljat, skall stadsplanen eller tomtindelningen, i fråga om rätt att verkställa nybyggnad samt rätt eller plikt att lösa mark, vara utan verkan under den tid, för vilken anståndet beviljats; dock att mark, som enligt stadsplan ingår i gata, torg eller annan allmän plats, skall, enligt 14 § första stycket, till staden avstås, när staden det begär.

32 §.

Kungl. Maj:ts förslag.

34 §.

Med avseende å område, för vilket anstånd, som i 33 § sägs, ej gäller, äger Konungen, på framställning av stad, förordna, att med stadens skyldighet att enligt 14 § lösa gatumark, som är bebyggd, och enligt 18 § lösa bebyggd tomtedel skall under viss tid anstå.

Utskottets förslag.

33 §.

Med avseende å område, för vilket anstånd, som i 32 § sägs, ej gäller, äger Konungen, på framställning av stad, förordna, att med stadens skyldighet att enligt 14 § lösa gatumark, som är bebyggd, och enligt 18 § lösa bebyggd tomtedel skall under viss tid anstå.

Om gatas upplåtande och underhåll.

35 §.

Ny gata skall i behörigt skick upplåtas för allmänt begagnande i den mån bebyggandet kvarter efter kvarter fortskrider från förut upplåten gata, med iakttagande att varje särskild gatudel skall upplåtas, då tomter med en sammanlagd längd utmed gatudelen av minst en tredjedel av de vid gatudelen befintliga tomtlinjer blivit bebyggda. Konungens befallningshavande må, när synnerliga skäl därtill äro, på framställning av stad för viss tid medgiva uppskov med upplåtande av sådan del av gata, därå byggnad finnes uppförd.

Vad nu är sagt skall med avseende å torg och annan dylik allmän plats tillämpas så, att marken till en bredd av aderton meter från tomtlinjerna betraktas såsom gata. Platsen skall i sin helhet upplåtas, då tomter med en sammanlagd längd utmed densamma av minst två tredjedelar av de därvid befintliga tomtlinjer blivit bebyggda.

Då redan befintlig gata skall utvidgas, skall ny gatudel upplåtas för allmänt begagnande i den mån tomt invid den nya gatudelen blivit byggd.

36 §.

För gatas upplåtande till allmänt begagnande å tid, som i 35 § sägs, vare staden ansvarig. Genom

34 §.

För gatans upplåtande till allmänt begagnande å tid, som i 34 § sägs, vare staden ansvarig. Genom

Kungl. Maj:ts förslag.

detta stadgande göres ej rubbning i vad för stad må vara gällande i avseende å tomtägaras skyldighet att bekosta gatas anläggande; och skall, där på grund av vad nu föreskrivits stad utfört gatuanläggning, som eljest ålegat tomtägare att ombesörja, tomtägare till staden återgälda kostnaden för anläggningen.

Angående sättet för ordnande och anläggning av gata ävensom skyldigheten att ombesörja och bekosta gatas underhåll gälle vad för varje stad är föreskrivet. Underhållet av allmän väg, som ingått i gatumark, skall i den mån, som för gatas upplåtande för allmänt begagnande är stadgat, övertagas av den, som, enligt vad föreskrivet är, har att underhålla gatan.

Vad nu är sagt skall ock äga tillämpning beträffande torg eller annan dylik allmän plats.

Utskottets förslag.

detta stadgande göres ej rubbning i vad för stad må vara gällande i avseende å tomtägaras skyldighet att bekosta gatas anläggande; och skall, där på grund av vad nu föreskrivits stad utfört gatuanläggning, som eljest ålegat tomtägare att ombesörja, tomtägare till staden återgälda kostnaden för anläggningen.

Angående sättet för ordnande och anläggning av gata ävensom skyldigheten att ombesörja och bekosta gatas underhåll gälle vad för varje stad är föreskrivet. Underhållet av allmän väg, som ingått i gatumark, skall i den mån, som för gatas upplåtande för allmänt begagnande är stadgat, övertagas av den, som, enligt vad föreskrivet är, har att underhålla gatan.

Vad nu är sagt skall ock äga tillämpning beträffande torg eller annan dylik allmän plats.

*Om tomtägaras skyldighet att ersätta värdet av gatumark.**37 §.*

Ägare av tomt vid gata, som efter den 1 januari 1908 upplåtes för allmänt begagnande, vare skyldig ersätta staden värdet av gatumarken utmed tomten intill gatans mitt, dock ej till större bredd än nio meter. Har tomtägare utan lösen överlåtit gatumark till staden, vare han från skyldighet att ersätta den mark fri. Ingår allmän väg i gatumarken, skall tomtägare utgiva gottgörelse för hälften av den för gatans utläggning därutöver erforderliga mark till en bredd av högst nio meter.

Är tomt belägen vid gatukors, omfattar ersättningskyldigheten tillika

36 §.

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

den del av gatukorset, som inneslutes av den nyss angivna gatumarkens utdragna gränslinjer.

Vad i denna § är sagt skall med avseende å torg eller annan dylik allmän plats tillämpas så, att marken till en bredd av aderton meter från tomtlinjen betraktas såsom gata.

38 §.

Ersättning, som tomtägare enligt 37 § har att utgiva, skall, där ej parterna kunna enas om dess belopp, bestämmas av *särskild* nämnd, som på enderas ansökan tillsättes i den ordning, *förordningen angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov* föreskriver. Nämnden har att efter de för uppskattning av gatumark, som till staden avstås, stadgade grunder uppskatta värdet av själva marken vid tiden för ersättningens utgivande utan hänsyn till kostnad, som staden må hava vidkänts för markens planerande och ordnande. Uppstår tvist om vidden av den gatumark, tomtägaren har att ersätta, skall särskilt värde sättas å den mark, tvisten gäller. Gottgörelse till nämnden och annan kostnad gäldas utav staden, då ersättningen varder satt till lägre belopp, än staden fordrat, men eljest av tomtägaren.

39 §.

Ersättning för gatumark skall av tomtägare utgivas, då efter stadsplans fastställande nybyggnad blivit å tomten uppförd, dock ej innan gatan upplåtits för allmänt begagnande.

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 6 saml. 2 avd. 1 häft. (Nr 1.) 6

37 §.

Ersättning, som tomtägare enligt 36 § har att utgiva, skall, där ej parterna kunna enas om dess belopp, bestämmas av nämnd, som på enderas ansökan tillsättes i den ordning, *lagen om expropriation* föreskriver. Nämnden har att efter de för uppskattning av gatumark, som till staden avstås, stadgade grunder uppskatta värdet av själva marken vid tiden för ersättningens utgivande utan hänsyn till kostnad, som staden må hava vidkänts för markens planerande och ordnande. Uppstår tvist om vidden av den gatumark, tomtägaren har att ersätta, skall särskilt värde sättas å den mark, tvisten gäller. Gottgörelse till nämnden och annan kostnad gäldas utav staden, då ersättningen varder satt till lägre belopp, än staden fordrat, men eljest av tomtägaren.

38 §.

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

Har tomt utfartsväg åt en för allmänt begagnande upplåten gata, vare tomtägaren ej skyldig utgiva ersättning för mark till annan gata, som utmed tomten upplåtes, förrän nybyggnad å tomten varder verkställd invid den nya gatan.

Nybyggnad, som i denna § avses, må ej företagas, innan tomtägaren hos byggnadsnämnden för ersättningens utgivande ställt säkerhet, som av nämnden godkännes. Från ställande av säkerhet, varom nu är sagt, vare kronan fri.

*40 §.**39 §.*

Skall gata vidgas, och medför vidgningen, efter ty därom är av Konungen stadgat, rätt att vid gatan uppföra högre byggnad än förut tillåtits, vare den, som äger tomt vid någondera sidan av gatan, skyldig ersätta staden en fjärdedel av värdet å den mark, som fordras för gatans vidgning intill aderton meter framför hans tomt.

I fråga om ersättningsbeloppets fastställande skola de i 37 och 38 §§ meddelade bestämmelser äga motsvarande tillämpning. Beloppet skall utgivas, då, efter det beslut om vidgningen fastställts, byggnad, som här är sagd, blivit uppförd, dock ej innan gatan framför tomten blivit vidgad; och må sådan byggnad ej uppföras, innan tomtägaren hos byggnadsnämnden ställt säkerhet, som av nämnden godkännes. Kronan vare från ställande av säkerhet fri.

Skall gata vidgas, och medför vidgningen, efter ty därom är av Konungen stadgat, rätt att vid gatan uppföra högre byggnad än förut tillåtits, vare den, som äger tomt vid någondera sidan av gatan, skyldig ersätta staden en fjärdedel av värdet å den mark, som fordras för gatans vidgning intill aderton meter framför hans tomt.

I fråga om ersättningsbeloppets fastställande skola de i 36 och 37 §§ meddelade bestämmelser äga motsvarande tillämpning. Beloppet skall utgivas, då, efter det beslut om vidgningen fastställts, byggnad, som här är sagd, blivit uppförd, dock ej innan gatan framför tomten blivit vidgad; och må sådan byggnad ej uppföras, innan tomtägaren hos byggnadsnämnden ställt säkerhet, som av nämnden godkännes. Kronan vare från ställande av säkerhet fri.

Om viss besittningsrätt.

41 §.

Vad här förut är sagt om ägare av mark eller tomt skall ock gälla om den, som innehar tomt eller annan mark under sådan besittningsrätt, som enligt lag är att hänföra till fast egendom.

40 §.

Vad i detta kapitel sägs om ägare av mark eller tomt skall ock gälla om den, som innehar tomt eller annan mark under sådan besittningsrätt, som enligt lag är att hänföra till fast egendom.

Föreskrifter angående vissa områden å landet.

42 §.

Vad i detta kapitel är stadgat för stad skall äga motsvarande tillämpning för köping så ock för annan ort, för vilken på grund av förordnande, som meddelats enligt före den 1 januari 1908 gällande föreskrifter, byggnadsstadgan för rikets städer gäller.

Konungen må ock förordna, att detta kapitel skall äga motsvarande tillämpning för hamnplats, fiskläge eller annan ort med större sammanträngd befolkning; och medföre sådant förordnande enahanda verkan, som enligt före den 1 januari 1908 gällande lag följt utav förordnande om tillämpning av byggnadsstadgan för rikets städer. Konungens befallningshavande åligger att, när omständigheterna sådant förordnande påkalla, efter kommunalstämmas och ortsinvånarnas hörande, med anmälan därom till Konungen inkomma.

Då förordnande, varom nu är sagt, meddelas för någon ort, äger Konungen förklara, att med avseende å viss bebyggd del av dess område skall gälla vad i 2 § sägs angående stadsplan, som av ålder består. Inom det område i övrigt, för vilket sådant förordnande gäller, må icke, förrän stadsplan blivit fastställd, nybyggnad äga rum, med mindre Konungens befallningshavande för särskilt fall därtill giver lov. Är stadsplan icke fastställd för ort, som i första stycket sägs, vare i fråga om sådant förklarande och om förbud mot nybyggnad lag samma.

41 §.

*Kungl. Maj:ts förslag.**43 §.*

Är större byggnadsverksamhet att förvänta inom område å landet, å vilket 42 § icke äger tillämpning, äger Konungen förordna, att stadsplan för området skall upprättas; och må inom område, för vilket sådant förordnande gäller, nybyggnad icke, förrän stadsplan blivit fastställd, ägarum, med mindre Konungens befallningshavande för särskilt fall därtill giver lov.

Framställning om förordnande, som nyss är nämnt, så ock om fastställande av stadsplan samt, där sådant för området i dess helhet eller viss del därav finnes lämpligt, jämväl av särskilda bestämmelser i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande må göras av Konungens befallningshavande eller av områdets ägare. Ej må sådan fastställelse meddelas utan att områdets ägare blivit hörd.

Sedan stadsplan blivit fastställd, må nybyggnad ej ske å mark, som enligt planen skall ingå i gata, torg eller annan allmän plats. Varder sedermera förordnande, som i 42 § sägs, för området meddelat, skall stadsplanen jämväl i övrigt vinna omedelbar tillämpning inom området.

44 §.

Är stadsplan fastställd för område, som i 43 § avses, äger Ko-

*Utskottets förslag.**42 §.*

Är större byggnadsverksamhet att förvänta inom område å landet, å vilket 41 § icke äger tillämpning, äger Konungen förordna, att stadsplan för området skall upprättas; och må inom område, för vilket sådant förordnande gäller, nybyggnad icke, förrän stadsplan blivit fastställd, ägarum, med mindre Konungens befallningshavande för särskilt fall därtill giver lov.

Framställning om förordnande, som nyss är nämnt, så ock om fastställande av stadsplan samt, där sådant för området i dess helhet eller viss del därav finnes lämpligt, jämväl av särskilda bestämmelser i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande må göras av Konungens befallningshavande eller av områdets ägare. Ej må sådan fastställelse meddelas utan att områdets ägare blivit hörd.

Sedan stadsplan blivit fastställd, må nybyggnad ej ske å mark, som enligt planen skall ingå i gata, torg eller annan allmän plats. Varder sedermera förordnande, som i 41 § sägs, för området meddelat, skall stadsplanen jämväl i övrigt vinna omedelbar tillämpning inom området.

43 §.

Är stadsplan fastställd för område, som i 42 § avses, äger Ko-

Kungl. Maj:s förslag.

nungens befallningshavande på framställning av områdets ägare fastställa tomtindelning för området eller viss del därav. Tomtindelning, enligt vilken särskilda delar av tomt skulle förbliva i olika ägares hand, må ej fastställas.

Fastställd tomtindelning må ej ändras i andra fall, än då enligt fastställd ändring i stadsplanen mark skall läggas till byggnadskvarter eller därifrån avskiljas eller ock ägare till de tomter, som av ändringen beröras, därom äro ense. Sedan tomtindelning blivit fastställd, må ej nybyggnad ske utöver gällande tomtgräns.

Utskottets förslag.

nungens befallningshavande på framställning av områdets ägare fastställa tomtindelning för området eller viss del därav. Tomtindelning, enligt vilken särskilda delar av tomt skulle förbliva i olika ägares hand, må ej fastställas.

Fastställd tomtindelning må ej ändras i andra fall, än då enligt fastställd ändring i stadsplanen mark skall läggas till byggnadskvarter eller därifrån avskiljas eller ock ägare till de tomter, som av ändringen beröras, därom äro ense. Sedan tomtindelning blivit fastställd, må ej nybyggnad ske utöver gällande tomtgräns.

*Allmänna bestämmelser.**45 §.*

Företages nybyggnad i strid mot vad i 7, 8, 9, 42, 43 eller 44 § är stadgat, äge överexekutor till rättelse i vad olagligen skett meddela handräckning; och gälle därom enahanda bestämmelser, som för det i 191 § utsökningslagen avsedda fall äro stadgade.

Ansökan om handräckning, varom nu är sagt, må göras av allmän åklagare eller byggnadsnämnd, där sådan finnes. Är ansökan gjord av allmän åklagare, och äskar utmätningens mannen, att kostnad för förrättningen skall förskjutas, må det ske av allmänna medel.

44^a §.

Företages nybyggnad i strid mot vad i 7, 8, 9, 41, 42 eller 43 § är stadgat, äge överexekutor till rättelse i vad olagligen skett meddela handräckning; och gälle därom enahanda bestämmelser, som för det i 191 § utsökningslagen avsedda fall äro stadgade.

Ansökan om handräckning, varom nu är sagt, må göras av allmän åklagare eller byggnadsnämnd, där sådan finnes. Är ansökan gjord av allmän åklagare, och äskar utmätningens mannen, att kostnad för förrättningen skall förskjutas, må det ske av allmänna medel.

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

46 §.

45 §.

Vad i detta kapitel är sagt om nybyggnad skall ock gälla om sådan förändring av befintlig byggnad, vilken, efter ty därom är av Konungen stadgat, är att till nybyggnad hänföra.

47 §.

46 §.

De närmare föreskrifter, som må anses erforderliga i fråga om stadsplans och tomtindelningens uppgörande, om byggnadsnämnds sammansättning och åligganden samt om bebyggande av stad, köping och annat område, som i detta kapitel avses, meddelar Konungen.

På framställning av stad, köping och annat samhälle, som i detta kapitel avses, må Konungen förordna, att särskilda föreskrifter skola tillämpas med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande inom sådan del av samhällets område, som ej finnes upptagen i gällande stadsplan.

2 KAP.

Om tomtmätning.

1 §.

Mätning av tomt i stad skall äga rum, då tomtens ägare därom skriftligen gör ansökning hos byggnadsnämnden eller byggnadsnämnden, utan att sådan ansökning skett, finner mätningen nödig.

2 §.

Tomtmätning skall verkställas av i stadens tjänst anställd mättningsman eller, där sådan ej finnes, av till sådan befattning behörig person, som på förslag av byggnadsnämnden förordnas av Konungens befallningshavande att tills vidare i sta-

2 §.

Tomtmätning skall verkställas av i stadens tjänst anställd mättningsman eller, där sådan ej finnes, av till sådan befattning behörig person, som på förslag av byggnadsnämnden förordnas av Konungens befallningshavande att tills vidare i staden

Kungl. Maj:ts förslag.

den tjänstgöra såsom förrättningsman för tomtmätning. Finnes uppdraget icke kunna anförtros föreslagen person, förordne Konungens befallningshavande som skäligt prövas.

Behörighet till befattning såsom mätningsman i stad tillkommer den, som avlagt lantmäterixamen, så ock den, som avlagt fullständig examen från tekniska högskolans fackskola för väg- och vattenbyggnad eller från motsvarande avdelning vid Chalmers tekniska institut samt dessutom styrkt sig äga praktisk duglighet i ägomätning.

Med Konungens medgivande må person, som ej avlagt examen, som nyss sagts, *innehava befattning* såsom mätningsman i stad.

Utskottets förslag.

tjänstgöra såsom förrättningsman för tomtmätning. Finnes uppdraget icke kunna anförtros föreslagen person, förordne Konungens befallningshavande som skäligt prövas.

Behörighet till befattning såsom mätningsman i stad tillkommer den, som avlagt lantmäterixamen, så ock den, som avlagt fullständig examen från tekniska högskolans fackskola för väg- och vattenbyggnad eller från motsvarande avdelning vid Chalmers tekniska institut samt dessutom styrkt sig äga praktisk duglighet i ägomätning.

Konungen må på därom gjord ansökning medgiva person, som ej avlagt examen, som nyss sagts, *behörighet* såsom mätningsman i stad.

3 §.

Sedan förrättningsmannen från byggnadsnämnden erhållit meddelande att tomt skall mätas, har han att skyndsamt företaga förrättningen och, så vitt ske kan, i ett sammanhang bringa den till slut.

4 §.

För förrättningsman för tomtmätning gälle de jäv, som i fråga om laga skifte av jord å landet finnas stadgade för lantmätare.

Är förrättningsman av jäv hindrad verkställa tomtmätning, göre ofördröjligen anmälan därom hos byggnadsnämnden, som, där ej annan efter ty i 2 § sägs behörig förrättningsman är att tillgå, har att hos Konungens befallningshavande utverka förordnande för särskild förrättningsman.

5 §.

Förrättningsmannen åligger, att om förrättningen och tiden därför

5 §.

Förrättningsmannen åligger, att om förrättningen och tiden därför

Kungl. Maj:ts förslag.

minst åtta dagar förut bevisligen underrätta ägare av såväl den tomt, som skall mätas, som angränsande mark. Kan ägare eller dess ombud ej med kallelse träffas, har förrättningsmannen att ombesörja kallelser införande *i allmänna tidningarna samt i tidning inom orten minst fjorton* dagar före förrättningen. Sedan förrättningen sålunda blivit kungjord, må densamma icke uppehållas av sakägares utevaro.

I kallelse till förrättning, varom nu är fråga, skall sakägare anmanas att vid sammanträdet förete sina åtkomsthandlingar jämte de kartor och handlingar, som i övrigt må vara att tillgå och kunna lända till upplysning i ärendet, ävensom att, där så erfordras, själv eller genom ombud på marken utvisa gräns för tomten.

Där fastighetsregister är för staden upplagt, skall förrättningsmannen före förrättningens företagande angående tomten anskaffa utdrag av tomtboken eller tomtbildningslängden.

Utskottets förslag.

minst åtta dagar förut bevisligen underrätta ägare av såväl den tomt, som skall mätas, som angränsande mark. Kan ägare eller dess ombud ej med kallelse träffas, har förrättningsmannen att ombesörja kallelser införande *i den eller de ortstidningar, vari kommunala meddelanden för staden intagas, minst åtta* dagar före förrättningen. Sedan förrättningen sålunda blivit kungjord, må densamma icke uppehållas av sakägares utevaro.

I kallelse till förrättning, varom nu är fråga, skall sakägare anmanas att vid sammanträdet förete sina åtkomsthandlingar jämte de kartor och handlingar, som i övrigt må vara att tillgå och kunna lända till upplysning i ärendet, ävensom att, där så erfordras, själv eller genom ombud på marken utvisa gräns för tomten.

Där fastighetsregister är för staden upplagt, skall förrättningsmannen före förrättningens företagande angående tomten anskaffa utdrag av tomtboken eller tomtbildningslängden.

6 §.

Förrättningsmannen äge utan särskilt lov erhålla tillträde till tomter och byggnader samt övergå ägor i vad det befinnes erforderligt för förrättningen. Det åligger förrättningsmannen att tillse det skada å egendom så vitt möjligt undvikes.

Där under förrättningen särskilda signaler eller märken prövas nödiga för mätning eller gränsbestämning, äge förrättningsmannen anbringa

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

sådana; inhänte dock därtill polismyndighetens tillstånd, så vitt anledning förekommer att dylika signaler eller märken kunna vålla hinder eller olägenhet för samfärdseln.

7 §.

Förrättningsmannen skall föra protokoll över allt som förekommer under förrättningen. Protokollet skall innehålla uppgift om tiden, då förrättningen blivit verkställd, anledningen till densamma, tomtägarens och övriga sakägares namn, huru kallelse till förrättningen ägt rum och vilka av sakägarna tillstädeskommit ävensom om tomtens läge, storlek och beskaffenhet samt egenskap av fri eller ofri.

Där tomtens bildats genom åtgärd, till vilken enligt 3 kap. rättens medgivande skall sökas, skall i protokollet antecknas storleken av vart och ett av de områden, av vilka tomtens bildats. I protokollet skola noga anmärkas alla företedda åtkomsthändingar jämte de kartor och handlingar, som i övrigt tjäna till upplysning i ärendet.

I protokollet skall vidare antecknas, huruvida närvarande sakägare förklara tomtens gränser ostridiga eller, om så ej sker, vilka anmärkningar framställas mot desamma, så ock huruvida gränserna hävdas i överensstämmelse med senast upprättade tomtkarta eller, om skiljaktighet i sådant hänseende föreligger, omfattningen härav.

Utdrag av tomtbok eller tomtbildningslängd, som efter ty i 5 § sägs anskaffats, skall biläggas protokollet.

8 §.

Vid tomtmätningen skall över tomtens upprättas karta i skala ej understigande 1 : 400. Kartan skall utvisa ej blott själva tomtens med dess gränser, utan ock tomtens läge i förhållande till gata, torg eller annan allmän plats och angränsande tomter.

Å kartan skall tecknas beskrivning, som i varje fall skall innehålla uppgift om gränsmärkenas beskaffenhet samt om tomtens yttinnehåll och längden av dess särskilda sidor.

9 §.

Tomtgräns skall på tydligt och varaktigt sätt utmärkas å marken; dock

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 6 saml. 2 avd. 1 häft. (Nr 1.) 7

Kungl. Maj:ts förslag.

att vad nu sagts icke skall äga tillämpning, där gräns är på ett tydligt och varaktigt sätt utmärkt, såsom genom byggnadslinje, stängsel eller dylikt, ej heller där tomtgräns är överbyggd eller av annan anledning icke åtkomlig.

10 §.

Sedan förrättningsmannen avslutat förrättningen med tillkännagivande för sakägarna att den, som är missnöjd med förrättningen, äger att inom åtta dagar till byggnadsnämnden ingiva påminnelser i ärendet, skall förrättningsmannen underställa ärendet byggnadsnämndens prövning samt för sådant ändamål ofördröjligen till nämnden överlämna den vid förrättningen upprättade konceptkartan jämte protokollet.

Varda påminnelser ingivna, eller finner byggnadsnämnden ytterligare utredning vara för ärendets avgörande nödig, kalle nämnden, på sätt i 5 § sägs, vederbörande sakägare till inställelse inför nämnden. Anser sig byggnadsnämnden icke kunna fastställa förrättningen, må nämnden icke avgöra ärendet, innan, på sätt nyss är sagt, vederbörande sakägare lämnats tillfälle att inför nämnden yttra sig i ärendet.

Mot beslut av nämnden, varigenom gränser för tomten blivit bestämda, äger den, som är missnöjd med beslutet, att vid talans förlust inom trettio dagar från beslutets avkunnande instämna klander till vederbörlig domstol; och åligge det

Utskottets förslag.

10 §.

Sedan förrättningsmannen avgivit utlåtande angående tomtgränsernas rätta sträckning, förklare förrättningsmannen å sammanträde med sakägarna förrättningen i vad den arser gränsbestämning avslutad; meddele ock, att den, som är missnöjd med utlåtandet, har att vid talans förlust inom trettio dagar därefter instämna klander till vederbörlig domstol.

Inom fjorton dagar efter förrättningens avslutande skall protokoll över densamma jämte karta utlämnas till sakägare, som därom vid förrättningen framställt begäran.

Sedan utlåtandet vunnit laga kraft, eller, där klander blivit instämt, tvisten blivit slutligen avgjord, teckne förrättningsmannen på framställning av sakägare bevis härom å karta, som till denne utlämnats; skolande därförinnan, därest de av förrättningsmannen bestämda gränserna blivit ändrade, genom dennes försorg kartan bringas till överensstämmelse med de slutligen bestämda gränslinjerna.

Kungl. Maj:ts förslag.

byggnadsnämnden att i sammanhang med beslutets arkunnande härom meddela sakägarna underrättelse.

Sedan byggnadsnämndens beslut vunnit laga kraft, eller, där klander blivit instämt, tvisten blivit slutligen avgjord, teckne nämnden bevis härom å kartan; skolande därförinnan, därest de av förrättningsmannen bestämda gränserna blivit ändrade, genom nämndens försorg kartan bringas till överensstämmelse med de slutligen bestämda gränslinjerna.

Utskottets förslag.

11 §.

Kostnad för tomtmätning skall gäldas av tomtägaren.

12 §.

Vad i detta kapitel sägs om ägare av mark eller tomt skall ock gälla om den, som innehar tomt eller annan mark under sådan besittningsrätt, som enligt lag är att hänföra till fast egendom.

12 §.

Vad detta kapitel innehåller om bestämmande av tomtgräns i sammanhang med tomtmätning skall även gälla, då fråga om bestämmande av sådan gräns eljest förekommer.

13 §.

13 §.

Konceptakt rörande ärende, som i detta kapitel avses, skall förvaras under byggnadsnämndens vård.

14 §.

Kungl. Maj:ts förslag.

14 §.

Vad i detta kapitel föreskrives för stad skall ock gälla för samhälle å landet, varest finnes tomtindelning såsom i stad.

Utskottets förslag.

15 §.

Vad i detta kapitel föreskrives för stad skall ock gälla för samhälle å landet, varest finnes tomtindelning såsom i stad.

I fråga om tomtmätning inom område, som avses i 1 kap. 42 och 43 §§, förordne Konungens befallningshavande på ansökan av tomtens ägare förrättningsman, och skall konceptakten rörande förrättningen redovisas till lantmäterikontoret i länet. Beträffande sådan förrättning i övrigt skola föreskrifterna i detta kapitel i tillämpliga delar gälla.

3 KAP.

Om förändring av tomts område, så ock om sammanläggning till tomt av områden, som förut ej ingå i tomtindelning.

1 §.

Vill i stad någon till en tomt sammanlägga flera tomter eller flera områden, som förut ej ingå i tomtindelning, eller från tomt avstycka viss del att med annat område sammanläggas till en tomt, eller med tomt sammanlägga område, som förut ej ingår i tomtindelning, eller tomt-del, som förvärvats i den ordning gällande författning om jords eller lägenhets avstående för allmänt behov föreskriver, söke rättens medgivande till den åtgärd.

1 §.

Vill i stad någon till en tomt sammanlägga flera tomter eller flera områden, som förut ej ingå i tomtindelning, eller från tomt avstycka viss del att med annat område sammanläggas till en tomt, eller med tomt sammanlägga område, som förut ej ingår i tomtindelning, eller tomt-del, som förvärvats i den ordning lagen om expropriation föreskriver, söke rättens medgivande till den åtgärd.

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.***2 §.**

Visar ej den, som söker medgivande, varom i 1 § sägs, att genom laga kraft ägande beslut förordnande meddelats om den tomtbildning, varom fråga är, varde ansökningen avslagen.

Lag samma vare, där i lagfartsprotokollet finnes antecknat, att klander blivit instämt å fång till område, varom fråga är, eller rätten därtill eljest finnes tvistig eller sådant område är utmätt eller beslut meddelat om dess försäljning i den ordning, som om utmätt fast egendom är stadgad.

3 §.

Sammanläggning av tomter må ej av rätten medgivas, utan så är, att sökanden vunnit lagfart å tomterna samt ej mer än en av tomterna är besvärad av beviljad eller sökt inteckning eller ock, där flera av tomterna äro sålunda besvärade, icke någon av dessa häftar för andra inteckningar än sådana, som äro i samma inbördes ordning gällande jämväl i en var av de andra, dock vare den omständigheten att i en av tomterna tillika må finnas inteckning med sämre rätt ej hinder mot sammanläggningen, så framt innehavare av sådan inteckning medgivit sammanläggningen; skolande vad nu sagts om inteckning tillämpas jämväl beträffande fordran eller annan rättighet, som avses i 11 kap. 2 § jordabalken.

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning i avseende å sammanläggning till en tomt av områden, som förut ej ingå i tomtindelning.

4 §.

Medgivande att med tomt sammanlägga område, som förut ej ingår i tomtindelning, må ej av rätten lämnas, utan att sökanden vunnit lagfart å såväl tomten som det område, vilket därmed skall sammanläggas; ej heller där sistnämnda område är besvärat av beviljad eller sökt inteckning eller kan jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken i sökandens

4 §.

Medgivande att med tomt sammanlägga område, som förut ej ingår i tomtindelning, må ej av rätten lämnas, utan att sökanden vunnit lagfart å såväl tomten som det område, vilket därmed skall sammanläggas; ej heller där sistnämnda område är besvärat av beviljad eller sökt inteckning eller kan jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken i sökandens

Kungl. Maj:ts förslag.

hand häfta för fordran eller annan rättighet.

Vad nu är sagt äge motsvarande tillämpning, där någon vill med tomt sammanlägga tomtedel, som förvärvats i den ordning *gällande författning om jords eller lägenhets avstående för allmänt behov* föreskriver.

Utskottets förslag.

hand häfta för fordran eller annan rättighet.

Vad nu är sagt äge motsvarande tillämpning, där någon vill med tomt sammanlägga tomtedel, som förvärvats i den ordning *lagen om expropriation* föreskriver.

5 §.

Ej må rätten medgiva ägare av tomt att därifrån avstycka viss del att med annat honom tillhörigt område till en tomt förenas, med mindre han erhållit lagfart å tomten och å det område, varmed tomtdelen skall förenas. Söker ägare av tomt att därifrån må avstyckas viss del att med område, som tillhör annan, sammanläggas till en tomt, må ej medgivande därtill lämnas, där ej sökanden erhållit lagfart å tomten samt ägaren av det område, varmed tomtdelen skall förenas, såväl erhållit lagfart å det område som ock, på grund av överlåtelse från sökanden, om lagfart å tomtdelen gjort ansökan, vilken förklarats vilande i avbidan på styckningsfrågans avgörande.

Är tomt, därifrån någon del skall avstyckas, besvärad av beviljad eller sökt inteckning, må ej rättens medgivande lämnas, där ej, efter det förordnande meddelats om den tomtbildning, varom fråga är, inteckningshavaren med företeende av inteckningshandlingen i huvudskrift inför rätten samtyckt till avstyckningen; har samtycke givits, skrive rätten bevis därom å inteckningshandlingen. Samtycket vare utan verkan, där ej rätten medgiver avstyckningen.

Där sådant fall är för handen, att enligt 11 kap. 2 § jordabalken tomt kan i sökandens hand häfta för fordran eller annan rättighet, må ej avstyckning därifrån medgivas förrän efter utgången av den tid, inom vilken enligt nämnda lagrum inteckning skall sökas.

6 §.

Har område förvärvats genom fång, varmed på grund av äldre lag ägaren ej varit skyldig lagfara, vare i fall, som i 3, 4 och 5 §§ avses, lagfart å området ej erforderlig, där ägarens åtkomst inför rätten styrkes.

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.***7 §.**

Bifalles ansökning om sammanläggning av flera tomter och är i en eller flera av dem beviljad inteckning, som icke gäller i den eller de andra, skall inteckningen därefter gälla i hela den sålunda bildade tomten. Sammanlägges eljest med tomt, däri inteckning är beviljad, annat område, vare inteckningen gällande jämväl i det område. Varder efter sammanläggningen, men på grund av tidigare rätt till tomt, varmed annat område sammanlagts, ansökan om inteckning gjord eller fullföljd, skall den inteckning, där ansökningen bifalles, fastställas att gälla i hela den nya tomten.

Bestämmelserna i första stycket första och andra punkterna skola äga motsvarande tillämpning, där tomt eller annat område, som ingår i sammanläggning, varom här är fråga, häftar för tionde, ränta eller annan sådan avgäld eller eljest för allmänna utskylder och besvär eller för lån, som av allmänna medel lämnats för beredande av odlingsföretag, eller för förskott av dylika medel för avlösning av frälseränta.

Vad i denna § är stadgat för det fall, att tomt sammanlägges med annat område, skall äga motsvarande tillämpning, där område, som förut ej ingår i tomtindelning, med del av tomt sammanlägges till en tomt, så ock där särskilda områden, som förut ej ingå i tomtindelning, sammanläggas till en tomt.

8 §.

Finnes inteckning i tomt, därav någon del avstyckas och med annat område sammanlägges till en tomt, skall den inteckning ej vidare häfta vid det avstyckade området; inteckningsansökan, som då avstyckning kommer till stånd är beroende på prövning, skall, så vitt den avser det avstyckade området, anses förfallen. Är fråga om inteckning för fordran, skall ansvaret för fordringens hela belopp vila å den återstående tomten.

9 §.

Om ansökning, som i detta kapitel sägs, så ock om rättens beslut däröver skall anteckning göras i lagfartsprotokollet. Skall enligt vad i 7 eller 8 § sägs inteckning gälla jämväl i annat område än det, vari den beviljats, eller upphöra att gälla i visst område eller ansökan om

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

inteckning anses till någon del förfallen, göre rätten anteckning därom i inteckningsprotokollet.

Beslut, varigenom ansökning, som i detta kapitel avses, blivit bifal-
len, skall av rätten kungöras byggnadsnämnden ävensom, där fastighets-
register blivit för staden upplagt, den som för samma register.

10 §.

*Vad i detta kapitel sägs om
ägare av mark eller tomt skall och
gälla om den, som innehar tomt
eller annan mark under sådan be-
sittningsrätt, som enligt lag är att
hänföra till fast egendom.*

10 §.

11 §.

Vad i detta kapitel är stadgat för stad skall även gälla för ort å
landet, varest finnes tomtindelning såsom i stad.

4 KAP.

Om sammanläggning av områden, som ej ingå i tomtindelning.

1 §.

*Områden i stad, som ej ingå
i tomtindelning och av vilka vart
och ett i fastighetsregistret upp-
tagits såsom särskild fastighet, må,
därest de kommit i en ägares hand,
efter ty här nedan sägs sammanlägg-
gas till en fastighet.*

Sammanläggning enligt bestäm-
melserna i detta kapitel vare dock
icke tillåten, om fastigheterna icke

1 §.

*Stadsägor, vilka var för sig be-
stå av ett eller flera områden, må,
där de äro i en ägares hand, efter
ty här nedan sägs sammanläggas
till en fastighet.*

Sammanläggning enligt bestäm-
melserna i detta kapitel vare dock
icke tillåten, om fastigheterna icke
innehavas med samma rätt eller om
de höra till skilda församlingar; ej

Kungl. Maj:ts förslag.

innehavas med samma rätt eller om de höra till skilda församlingar; ej heller där till den nybildade fastigheten skulle höra större antal områden än som hör till någon av de fastigheter, om vilkas sammanläggning är fråga.

Utskottets förslag.

heller där till den nybildade fastigheten skulle höra större antal områden än som hör till någon av de fastigheter, om vilkas sammanläggning är fråga.

2 §.

Medgivande till sammanläggning, som i 1 § sägs, sökes hos rätten; och ingive sökanden därvid utdrag av fastighetsregistret, upptagande de fastigheter, varom fråga är.

Bestämmelserna i 3 kap. 2 § andra stycket samt 3 och 6 §§ i fråga om villkoren för sammanläggning, varom där är fråga, i 7 § om verkan av sådan sammanläggning och i 9 § om anteckning i lagfarts- eller inteckningsprotokollet i ärende, som i sagda § avses, och om underrättelse till den, som för fastighetsregistret, skola äga motsvarande tillämpning beträffande sammanläggning, varom i detta kapitel stadgas.

3 §.

Häftar fastighet, varom fråga är, för frälseränta eller för lån, som av allmänna medel lämnats för beredande av odlingsföretag, eller för förskott av dylika medel för avlösning av frälseränta eller för avgäld från till skatte försålt halländskt kyrkohemman, och vilar ej ansvar för samma ränta, lån, förskott eller avgäld jämväl å de övriga fastigheterna, må sammanläggning ej äga rum, så framt ej den, som på grund av inteckning eller jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken i någon av sistnämnda fastigheter äger säkerhet för fordran eller annan rättighet, medgivit sammanläggningen.

4 §.

Har någon av de fastigheter, varom fråga är, andel i samfällighet eller i annan särskild rättighet eller förmån, som ej tillkommer övriga fastigheter, medför sammanläggningen ej för den nybildade fastigheten vidsträcktare rätt därutinnan än som förut tillkommit förstnämnda fastighet.

5 §.

Vad i detta kapitel är stadgat för stad skall ock gälla för samhälle å landet, för vilket föres fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser.

5 KAP.

Om avstyckning av område, som ej ingår i tomtindelning.

1 §.

Från fastighet i stad må område, som ej ingår i tomtindelning, avskiljas till särskild fastighet genom avstyckning på sätt nedan sägs.

2 §.

Avstyckning skall verkställas av i stadens tjänst anställd mättningsman eller, där sådan ej finnes, av till sådan befattning behörig person, som på förslag av byggnadsnämnden förordnas av Konungens befallningshavande att tills vidare förrätta avstyckningar i staden. Finnes uppdraget ej kunna anförtros föreslagen person, förordne Konungens befallningshavande som skäligt prövas.

Avstyckning företages efter skriftlig ansökan av fastighetens ägare hos byggnadsnämnden, som överlämnar densamma till förrättningsmannen. I fall, då område, som skall avstyckas, blivit till annan överlåtet, äge ock han rätt göra framställning, som nu sagts.

Förrättningsmannen har att skyndsamt företaga förrättningen samt, där så ske kan, i ett sammanhang bringa den till slut.

Om tid och ställe för förrättningen skall förrättningsmannen minst åtta dagar förut underrätta byggnadsnämnden.

Vid förrättningen skola gällande föreskrifter rörande annan lantmäteriförrättning beträffande jord å landet än laga skifte äga motsvarande tillämpning, så vitt icke nedan annorlunda stadgas.

Är förrättningsman av jäv hindrad företaga förrättning, anmäle ofördröjligen förhållandet hos byggnadsnämnden, som, där ej annan efter ty i

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

första stycket sägs behörig förrättningsman är att tillgå, har att hos Konungens befallningshavande utverka förordnande för särskild förrättningsman.

3 §.

Utan hinder av att kungörande och kallelse ej verkstälts i den i *güllande föreskrifter om laga skifte av jord å landet bestämda ordning* må avstyckningsförrättning företagas, därest ägaren av stamfastigheten och i fall, då område, som skall avstyckas, blivit överlåtet till annan, jämväl denne infinna sig eller av förrättningsmannen blivit minst åtta dagar förut bevisligen kallade till förrättningen, samt fråga ej är om bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i förrättningen.

3 §.

Utan hinder av att kungörande och kallelse ej verkstälts i den *ordning, som i 22 och 23 §§ skiftesstadgan sägs*, må avstyckningsförrättning företagas, därest ägaren av stamfastigheten och i fall, då område, som skall avstyckas, blivit överlåtet till annan, jämväl denne infinna sig eller av förrättningsmannen blivit minst åtta dagar förut bevisligen kallade till förrättningen, samt fråga ej är om bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i förrättningen.

4 §.

Avstyckning må verkställas utan biträde av gode män, så vitt icke är fråga om bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i avstyckningsförrättningen, eller ock förrättningsmannen eller sakägare finner biträde av gode män erforderligt.

Bestämmas under förrättningens gång, att gode män skola tillkallas, må det ej verka rubbning av åtgärd, som vidtagits därförinnan.

5 §.

Huru gräns mot fastighet, som ej ingår i avstyckningsförrättningen, skall bestämmas, därom gälle vad föreskrivet är om rågång vid laga skifte av jord å landet. Sådant bestämmande skall ej äga rum, där det ej påfordras å någondera sidan eller av förrättningsmannen aktas nödigt.

6 §.

Avstyckning skall så verkställas, att såväl stamfastigheten som det område, som skall avstyckas, kommer att äga rätt till nödiga vägar.

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

Servitut till förmån för fastighet, som beröres av förrättningen, må läggas å annan sådan fastighet i den mån sådant är tillåtet vid laga skifte av jord å landet.

Kan väg för område, som skall avstyckas, ej annorledes lämpligen beredas, må området, i den mån för nämnda ändamål erfordras, vid avstyckningen tilläggas rätt till delaktighet i område, som vid mättningsförrättning avsatts för gemensamt behov.

7 §.

Förrättningsmannen åligger att föra protokoll över allt, som förekommer vid förrättningen. Har det avstyckade området blivit till annan överlåtet, skall den därom upprättade avhandling införas i protokollet eller i styrkt avskrift biläggas detta.

8 §.

Avstyckning inom område, för vilket finnes fastställd stadsplan, må ej så verkställas, att stadsplanens genomförande eller kvarterens lämpliga indelning i tomter därigenom försvåras.

Inom område, för vilket Konungen jämlikt 1 kap. 47 § andra stycket eller motsvarande äldre bestämmelse förordnat, att särskilda föreskrifter skola tillämpas med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande, må avstyckning ej så verkställas, att tillämpningen av sådan föreskrift motverkas.

8 §.

Avstyckning inom område, för vilket finnes fastställd stadsplan, må ej så verkställas, att stadsplanens genomförande eller kvarterens lämpliga indelning i tomter därigenom försvåras.

Inom område, för vilket Konungen jämlikt 1 kap. 46 § andra stycket eller motsvarande äldre bestämmelse förordnat, att särskilda föreskrifter skola tillämpas med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande, må avstyckning ej så verkställas, att tillämpningen av sådan föreskrift motverkas.

Ej må i något fall avstyckning så verkställas, att markens ändamålsenliga bebyggande försvåras.

9 §.

Har överlåtelse av det område, som skall avstyckas, icke ägt rum, bestämme fastighetens ägare, med iakttagande av vad i detta kapitel är föreskrivet, huru avstyckningen skall verkställas.

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

Kunna, då fastigheten äges av flera gemensamt, dessa ej förena sig om sättet för avstyckningens verkställande, eller finner förrättningsmannen eller, där han biträdes av gode män, förrättningsmännen vad av fastighetens ägare blivit bestämt vara stridande mot föreskrifterna i detta kapitel, varde beslut meddelat att avstyckningen ej kan äga rum.

10 §.

Har det område, som skall avstyckas, blivit till annan överlätet, lände den därom upprättade avhandling till efterrättelse.

Träffa sakägarna utöver vad avhandlingen innehåller överenskommelse i ämne, som angår förrättningen, såsom att servitut till förmån för en av styckningen berörd fastighet skall läggas å annan sådan fastighet eller med avstyckat område följa rätt till delaktighet i område, som vid mättningsförrättning avsatts för gemensamt behov, skall därom upprättas skriftlig förening, som underskrives av sakägarna och bestyrkes av gode männen eller, där sådana ej biträda vid förrättningen, av förrättningsmannen samt bilägges protokollet.

Uppkommer mellan sakägarna tvist om den rätt, som enligt avhandlingen eller träffad förening tillkommer en var av dem, hänvisas de att vid vederbörlig domstol utföra sin talan, och vile emellertid förrättningen.

Förekommer ej sådan tvist eller har den blivit avgjord genom laga kraft ägande beslut, undersöke förrättningsmannen eller, där han biträdes av gode män, förrättningsmännen, huruvida vad av sakägarna kan vara avtalat eller bestämt eller vad berörda beslut innehåller utgör hinder för avstycknings verkställande i enlighet med föreskrifterna i detta kapitel, samt meddele, där sådant hinder finnes föreligga, beslut att avstyckningen icke kan äga rum.

11 §.

Förrättningsmannen åligger att utmärka avstyckningen å karta. Där ej sakägare påyrkar upprättande av fullständig karta, skall avstyckningskarta upptaga allenast det avstyckade området jämte sådana fasta punkter och mättningsuppgifter, att det avstyckade områdets läge blir fullt bestämt. Förrättningsmannen teckne ock å kartan tydlig beskrivning med hänvisning till varje å kartan upptaget område jämte uppgift i vad mån servi-

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

tut till förmån för en av avstyckningen berörd fastighet lagts å annan sådan fastighet eller med avstyckat område följer rätt till delaktighet i område, som vid mättningsförrättning avsatts för gemensamt behov. Kan beskrivningen ej lämpligen införas å avstyckningskartan, har förrättningsmannen att upprätta särskild beskrivning, huru avstyckningen blivit verkställd.

12 §.

Förrättningsmannen skall å marken utstaka samt tydligt och varaktigt utmärka skillnadslinjerna mellan stamfastigheten och det avstyckade området ävensom upprätta fullständig och noggrann beskrivning över gränsen och utsatta gränsmärken. Beskrivningen tecknas å kartan eller införes i särskild handling, allt efter som i varje fall prövas lämpligt.

Har vid förrättningen gräns bestämts på sätt i gällande bestämmelser om laga skifte av jord å landet sägs, må beskrivningen av sådan gräns tecknas å kartan, där det finnes lämpligt.

13 §.

Sedan skillnadslinjerna mellan stamfastigheten och det avstyckade området ävensom övriga gränser, som vid avstyckningen må hava bestämts, blivit utstakade och utmärkta samt alla till förrättningen hörande frågor i övrigt blivit avgjorda, skall förrättningsmannen å sammanträde med vederbörande sakägare till sökanden eller annan, som utses av sakägarna, utgiva ett exemplar av kartan och samtliga förrättningshandlingar emot bevis, som bilägges konceptakten, ävensom tillkännagiva att förrättningen är avslutad.

Sakägare, som vill fullfölja talan emot förrättningen, har att inom tjugu dagar från dess avslutande till magistraten ingiva sina besvär eller ock på eget äventyr insända dem dit med posten så tidigt, att de före sagda tids utgång komma magistraten tillhanda; och skall underrättelse härom av förrättningsmannen meddelas sakägarna å det sammanträde, varvid förrättningen förklaras avslutad.

Inom samma tid har förrättningsmannen, evad besvär anförts eller icke, att överlämna konceptakten till magistraten.

Vad sålunda stadgats i fråga om klagan över verkställd avstyckning gälle ock i fall, då, på sätt i 9 eller 10 § sägs, beslut meddelats att avstyckning icke kan äga rum; dock att i sådant fall det skall åligga

Kungl. Maj:ts förslag.

magistraten, där besvär anförts, att infordra förrättningshandlingarna från förrättningsmannen.

14 §.

Då tid för klagan över verkställd avstyckning gått till ända utan att förrättningen klandrats eller ock anförda besvär blivit ogillade genom beslut, som äger laga kraft, har magistraten att, ifall hinder enligt detta kapitel ej möter, meddela fastställelse å avstyckningen ävensom, såvida framställning därom gjorts, åsätta det avstyckade området särskilt namn.

Innan ärendet av magistraten avgöres, skall inhämtas yttrande från byggnadsnämnden.

Är beslut fattat om antagande av stadsplan för förut ej planlagt område eller om framställning hos Konungen om förordnande jämlikt 1 kap. 47 § att särskilda föreskrifter skola tillämpas med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande inom viss i gällande stadsplan ej upptagen del av staden, må, innan Konungen meddelat beslut i ärendet, fastställelse å avstyckning inom område eller del av staden, som nu sagts, ej meddelas, där det icke är uppenbart att genom avstyckningen genomförande av den antagna stadsplanen eller kvarterens lämpliga indelning i tomter icke försvåras eller tillämpning av ifrågasatta föreskrifter icke motverkas.

Utskottets förslag.

14 §.

Då tid för klagan över verkställd avstyckning gått till ända utan att förrättningen klandrats eller ock anförda besvär blivit ogillade genom beslut, som äger laga kraft, har magistraten att, ifall hinder enligt detta kapitel ej möter, meddela fastställelse å avstyckningen ävensom, såvida framställning därom gjorts, åsätta det avstyckade området särskilt namn.

Innan ärendet av magistraten avgöres, skall, *där vid förrättningen sådant påyrkats eller magistraten eljest så prövar nödigt*, yttrande inhämtas från byggnadsnämnden.

Genom fastställelse å avstyckningen tillkommer ej ägaren vidsträcktare rätt att förfoga över fastigheten än vad lag och författning eljest medgiva.

Kungl. Maj:ts förslag.

Visar byggnadsnämnden, att fråga väckts om stadsplanens utsträckande över visst område eller om meddelande för viss del av staden av sådana särskilda föreskrifter, som i tredje stycket sägs, skall vad i sistnämnda stycke föreskrives äga motsvarande tillämpning, intill dess beslut i frågan blivit fattat, dock att i ty fall med fastställelse å avstyckningen icke må anstå längre tid än sex månader från det avstyckningshandlingarna från förrättningsmannen inkommit till magistraten.

Genom fastställelse å avstyckningen tillkommer ej ägaren vidsträcktare rätt att förfoga över fastigheten än vad lag och författning eljest medgiva.

15 §.

Har avstyckningen vid förrättningens avslutande blivit av samtliga sakägare medelst påskrift å protokollet godkänd, överlämne förrättningsmannen konceptakten snarast möjligt till magistraten, som *i ty fall* äger att, utan att avvakta besvärstidens utgång, företaga förrättningen till fastställelse.

Utskottets förslag.

15 §.

Har avstyckningen vid förrättningens avslutande blivit av samtliga sakägare medelst påskrift å protokollet godkänd, överlämne förrättningsmannen konceptakten snarast möjligt till magistraten, som äger att, utan att avvakta besvärstidens utgång *men med iakttagande av vad 14 § innehåller angående byggnadsnämndens hörande*, företaga förrättningen till fastställelse.

16 §.

Häftar fastighet, varifrån avstyckning ägt rum i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel, för tionde, ränta eller annan sådan avgäld eller

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

eljest för allmänna utskylder och besvär, i vilkas utgörande det avstyckade området icke omedelbart deltagar, eller för lån, som av allmänna medel lämnats för beredande av odlingsföretag, eller för förskott av dylika medel för avlösning av frälseränta, skall i fråga om det avstyckade områdets ansvar för sådant åliggande vad i 37 § 3 mom. av förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom är stadgat om avsondrad lägenhets ansvar för intecknad gäld äga motsvarande tillämpning.

17 §.

Vad ovan sägs beträffande avstyckning från viss fastighet skall i tillämpliga delar gälla i fråga om avstyckning från mark, som ej ingår i fastighetsindelning.

18 §.

Då fastställelse meddelats å avstyckning, skall myndighet, som meddelat beslutet, ofördröjligen därom underrätta den, som för fastighetsregistret, där sådant finnes för staden upplagt.

19 §.

Konceptakt rörande avstyckning skall förvaras under byggnadsnämndens vård.

20 §.

Bestämmelserna i detta kapitel skola även gälla för samhälle å landet, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser.

21 §.

Vad enligt detta kapitel ankommer på magistrat skall för Stockholm fullgöras av överståthållarämbetet och för stad, som lyder under landsrätt, ävensom för samhälle på landet, där bestämmelserna i kapitlet äga tillämpning, av Konungens befallningshavande.

22 §.

Över beslut, som jämlikt detta kapitel meddelats av magistrat eller Konungens befallningshavande, må besvär anföras i den ordning, som

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

Rätt att överklaga sådant beslut tillkommer ock byggnadsnämnden, som därav utan dröjsmål skall erhålla del.

6 KAP.

Om laga skifte.

1 §.

I stad må laga skifte äga rum allenast för utbrytande av kvotdelar av fastighet eller av område, som vid mättningsförrättning undantagits för delägarers gemensamma behov eller lämnats oskiftat, och skola därvid, där ej annat nedan sägs, gällande bestämmelser om laga skifte av jord å landet i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

1 §.

I stad må laga skifte äga rum allenast för utbrytande av kvotdelar av fastighet eller av område, som vid mättningsförrättning undantagits för delägarers gemensamma behov eller lämnats oskiftat, och skola därvid, där ej annat nedan sägs, gällande bestämmelser om laga skifte av jord å landet i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Konungen må, där särskilda omständigheter sådant föranleda, medgiva omdelning av redan skiftad stadsjord, och äger Konungen i sammanhang därmed bestämman skifteslagets omfång ävensom meddela de föreskrifter i övrigt beträffande skiftet, som må finnas erforderliga.

2 §.

För verkställande av laga skifte å stadsjord skall i stadens tjänst anställd mättningsman förordnas, om framställning därom finnes i ansök-

2 §.

Förordnande att verkställa laga skifte å stadsjord skall meddelas i stadens tjänst anställd mättningsman, där denne är lantmätare, så ock,

Kungl. Maj:ts förslag.

ningen om skiftet vara gjord av samtliga delägare i jorden.

Utskottets förslag.

ändock att han icke är lantmätare, där samtliga delägare i jorden i ansökningen om skiftet föreslagit honom till förrättningsman.

3 §.

Innan laga skifte å stadsjord företages, skall förrättningsmannen om tid och ställe för första sammanträdet minst åtta dagar förut underrätta byggnadsnämnden.

4 §.

Inom varje stad skall finnas ett efter behovet avpassat antal gode män, minst två, valda för en tid av sex år av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmän rådstuga.

Magistraten eller, i stad där magistrat ej finnes, stadsstyrelsen åligger att, då tid, för vilken god man utsetts, går till ända eller god man eljest avgår eller behov av ökat antal gode män yppar sig, föranstalta om val ävensom att lämna uppgift å de valda gode männen till vederbörande lantmätare och mättningsman samt, i fråga om stad, som lyder under landsrätt, till ägodelningsrättens ordförande.

5 §.

Utan hinder av att kungörande och kallelse ej verkställts i den *för laga skifte av jord å landet bestämda ordning* må laga skifte å stadsjord företagas, där samtliga delägare infinna sig eller av förrättningsmannen blivit minst åtta dagar förut bevisligen kallade till förrättningen samt fråga ej är om bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i förrättningen.

5 §.

Utan hinder av att kungörande och kallelse ej verkställts i den *ordning, som i 22 och 23 §§ skiftesstadgan sägs*, må laga skifte å stadsjord företagas, där samtliga delägare infinna sig eller av förrättningsmannen blivit minst åtta dagar förut bevisligen kallade till förrättningen samt fråga ej är om bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i förrättningen.

6 §.

Laga skifte å stadsjord må verkställas utan biträde av gode män, så vitt icke är fråga om gränsbestämning, som i 5 § sägs, eller om ägo-

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

utbyte mellan stadsjord och jord å landet eller ock förrättningsmannen eller delägare finner biträde av gode män erforderligt.

Bestämmas under förrättningsens gång att gode män skola tillkallas, må det ej verka rubbning av åtgärd, som vidtagits därförinnan.

7 §.

Vid gradering av stadsjord skall hänsyn jämväl tagas till ägas användbarhet till byggnads-, upplags- eller hamnplats, torvtäkt, sten- eller mineralbrott, grus- eller lertäkt eller dylikt, som ej står i samband med ägans tjänlighet för jordbruk.

8 §.

Inom område, för vilket finnes fastställd stadsplan, må ägolott ej så utläggas, att stadsplanens genomförande därigenom försvåras.

Har Konungen jämlikt 1 kap. 47 § andra stycket eller motsvarande äldre bestämmelse förordnat, att särskilda föreskrifter skola för visst område tillämpas med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande, må inom det område ägolott icke så utläggas, att tillämpningen av sådan föreskrift motverkas.

8 §.

Inom område, för vilket finnes fastställd stadsplan, må ägolott ej så utläggas, att stadsplanens genomförande därigenom försvåras.

Har Konungen jämlikt 1 kap. 46 § andra stycket eller motsvarande äldre bestämmelse förordnat, att särskilda föreskrifter skola för visst område tillämpas med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande, må inom det område ägolott icke så utläggas, att tillämpningen av sådan föreskrift motverkas.

9 §.

Äro angående delning av stadsjord i donationsbrev eller eljest särskilda föreskrifter meddelade, lände de till efterrättelse.

10 §.

Stadsjord, som ingår i tomtindelning, må ej ingå i laga skifte. Ej heller må i stad sådant skifte äga rum å fastighet eller område av läge och beskaffenhet att företrädesvis ägna sig till byggnadsplats.

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

11 §.

Vad enligt detta kapitel gäller om gränsbestämning och ägoutbyte i sammanhang med laga skifte gälle ock, då sådan förrättning eljest förekommer.

Besväras fastighet eller område av servitut, bestående av rättighet till skogsfång och mulbete eller endera av dessa rättigheter, må på yrkande av fastighetens ägare servitutet utan sammanhang med skifte utbrytas, där det finnes medföra nytta och kunna ske utan någons förfång.

Vad i skiftesstadgan föreskrives om grunden för beräkning av vederlag för servitut skall ock tillämpas, då utbrytning av servitut sker utan sammanhang med skifte.

12 §.

Magistrat, där sådan finnes, vare ägodelningsrätt i stad.

13 §.

Innan ägodelningsrätten fastställer förrättning, som avses i detta kapitel, skall yttrande i ärendet inhämtas från byggnadsnämnden.

Ägodelningsrättens beslut må överklagas av byggnadsnämnden, som därav utan dröjsmål skall erhålla del.

Innan ägodelningsrätten fastställer förrättning, som avses i detta kapitel, skall, *där vid förrättningen sådant påyrkats eller ägodelningsrätten eller dess ordförande eljest så prövar nödigt*, yttrande i ärendet inhämtas från byggnadsnämnden.

Ägodelningsrättens beslut må överklagas av byggnadsnämnden, som därav utan dröjsmål skall erhålla del.

14 §.

Ett exemplar av akt rörande *laga skifte eller annan* förrättning, som avses i detta kapitel, skall av förrättningsmannen kostnadsfritt överlämnas till byggnadsnämnden att förvaras under dess vård.

14 §.

Ett exemplar av akt rörande förrättning, som avses i detta kapitel, skall av förrättningsmannen kostnadsfritt överlämnas till byggnadsnämnden att förvaras under dess vård.

15 §.

Vad i detta kapitel 1—3, 5—11 samt 13 och 14 §§ stadgats för stad, skall ock gälla för samhälle å landet, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser.

7 KAP.

Om fastighetsregister för stad.

1 §.

För varje stad skall finnas ett fastighetsregister, bestående av tomtbok för tomterna och stadsägobok för övriga fastigheter inom staden.

Såsom bihang till fastighetsregistret skola föras

tomtbildningslängd (bihang A), upptagande tomter, med vilkas införande i tomtboken enligt 3 § skall anstå,

förteckning (bihang B) över områden, som vid mättningsförrättning undantagits för delägares gemensamma behov eller vid dylik förrättning lämnats oskiftade, så vitt ej sådant område skiftats mellan delägarna eller i sin helhet avstyckats, samt

förteckning (bihang C) över vägar, gator, torg och andra allmänna platser ävensom sådana vattenområden, som ej vederligen höra till en eller flera fastigheter enskilt.

Tomtboken skall hava sådan uppställning, att den jämväl innehåller uppgifter om beslut, innefattande fastställelse å eller ändring i stadsplan eller tomtindelning, om byggnadsbestämmelser, som meddelats av Konungen i enlighet med 1 kap. 2 § eller motsvarande äldre bestämmel-

1 §.

För varje stad skall finnas ett fastighetsregister, bestående av tomtbok för tomterna och stadsägobok för övriga fastigheter inom staden.

Till fastighetsregistret skola föras *tre bihang, benämnda bihang A, bihang B och bihang C, nämligen:*

tomtbildningslängd (bihang A), upptagande tomter, med vilkas införande i tomtboken enligt 3 § skall anstå,

förteckning (bihang B) över områden, som vid mättningsförrättning undantagits för delägares gemensamma behov eller vid dylik förrättning lämnats oskiftade, så vitt ej sådant område skiftats mellan delägarna eller i sin helhet avstyckats, samt

förteckning (bihang C) över vägar, gator, torg och andra allmänna platser ävensom sådana vattenområden, som ej vederligen höra till en eller flera fastigheter enskilt.

Tomtboken skall hava sådan uppställning, att den jämväl innehåller uppgifter om beslut, innefattande fastställelse å eller ändring i stadsplan eller tomtindelning, om byggnadsbestämmelser, som meddelats av Konungen i enlighet med 1 kap. 2 § eller motsvarande äldre bestämmel-

Kungl. Maj:ts förslag.

ser, ävensom om andra byggnadsbestämmelser, så vitt de icke äro föremål för inteckning efter vad om servitut är stadgat samt magistraten meddelat föreskrift om deras anmärkande, så ock om huruvida område är att hänföra till gammal eller ny stadsdel. Har Konungen jämlikt 1 kap. 47 § andra stycket eller motsvarande äldre bestämmelse meddelat särskilda föreskrifter, skall beslutet anmärkas i stadsägoboken eller bihang B vid de fastigheter eller områden beslutet angår.

Föreskrift, som, efter vad ovan sägs, meddelas av magistrat, må lämnas antingen med avseende å visst slag av beslut eller för särskilt fall.

Utskottets förslag.

ser, ävensom om andra byggnadsbestämmelser, så vitt de icke äro föremål för inteckning efter vad om servitut är stadgat samt magistraten meddelat föreskrift om deras anmärkande, så ock om huruvida område är att hänföra till gammal eller ny stadsdel. Har Konungen jämlikt 1 kap. 46 § andra stycket eller motsvarande äldre bestämmelse meddelat särskilda föreskrifter, skall beslutet anmärkas i stadsägoboken eller bihang B vid de fastigheter eller områden beslutet angår.

Föreskrift, som, efter vad ovan sägs, meddelas av magistrat, må lämnas antingen med avseende å visst slag av beslut eller för särskilt fall.

2 §.

Alla fastigheter och områden, som upptagas i fastighetsregistret, skola med undantag av sådana icke utbrutna andelar i samfälligheter, som avses i 3 § sista stycket, jämväl vara avfattade å en till registret hörande registerkarta.

3 §.

Med tomt förstås i detta kapitel så väl av ålder bestående tomt som ock tomt, den där ingår i fastställd tomtindelning.

Med införande i tomtboken av nybildad tomt skall anstå där tomten tillkommit genom åtgärd, vartill enligt 3 kap. rättens medgivande skall sökas, till dess sådant medgivande lämnats, samt i annat fall till dess tomtens ägare gjort framställning om dess införande i tomtboken.

Annan fastighet i stad kallas i detta kapitel stadsäga.

Andel för viss fastighet i samfälld mark varde, ändå att andelen ej är utbruten ur samfälligheten, vid registrering behandlad såsom stadsäga, så framt lagfart beviljats å upplåtelse av andelen eller andelen på grund av mantalsfördelning eller annan dylik förrättning ansetts såsom särskild fastighet.

4 §.

Konungens befallningshavande förordnar på framställning av staden registerförare.

Med Konungens medgivande må flera städer förena sig om registerförare.

Där stad till registerförare föreslagit i dess tjänst anställd mätningssman eller ledamot av magistraten, varde han därtill förordnad. Har annan person föreslagits, pröve Konungens befallningshavande, om registerföringen kan åt honom anförtros.

Föres fastighetsregistret av annan än i ägomätning kunnig person, vare staden skyldig bereda registerföraren tekniskt biträde vid de göromål, där sådant erfordras.

5 §.

Till upprättande av registerkarta förordnar Konungens befallningshavande person, behörig att innehava befattning såsom mätningssman i stad; skolande därvid vad i 4 § sägs i tillämpliga delar gälla.

Arbetet skall planläggas sålunda, att registerkartan föreligger inom tre år från det denna lag trätt i kraft.

6 §.

Registerkarta skall så vitt möjligt upprättas med ledning av förut befintligt kartmaterial.

Där ej staden eller enskild sakägare vill bekosta nymätning, skall för registerkarta sådan mätning äga rum endast så vitt karta helt och hållet saknas eller, vad angår område, som är uppdelat i flera tomter eller andra fastigheter, erforderlig ledning, ändå att karta över området i dess helhet finnes att tillgå, icke kan med lägre kostnad erhållas beträffande tomt av tomtindelningshandlingar samt i fråga om annan fastighet av vederbörande fångeshandlingar. Område, för vilket karta saknas, må dock utan att nymätning sker avfattas å registerkartan, där det kan ske utan fara för osäkerhet eller oreda.

Nymätning för upprättande av registerkarta skall ske efter grafisk metod, där ej staden eller vederbörande sakägare vill bekosta mätning efter siffermetoden.

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

7 §.

Registerkarta må ej upprättas i mindre skala än att läget av de särskilda fastigheterna jämte deras beteckning kan därå tydligt utmärkas, men i övrigt skall i fråga om bestämmandet av skalan avseende företrädesvis fästas därå, att kostnaden för kartan må kunna nedbringas så mycket omständigheterna medgiva; och må registerkarta kunna upprättas i olika skala för skilda delar av staden, där det provas lämpligt; dock att det område, som ingår i tomtindelning, skall i sin helhet avfattas i samma skala, så vitt ej särskilda omständigheter annat föranleda.

8 §.

Förrättning för registerkartas upprättande må ej uppehållas av tvist om ägande- eller besittningsrätt, utan varde i avbidan på tvistens utgång vederbörande områden upptagna i enlighet med innehavet vid tiden för förrättningen, dock att tomt alltid skall å registerkartan upptagas såsom en enhet ändå att särskilda delar därav äro i olika ägares hand.

9 §.

I samband med registerkartans upprättande skall förrättningsmannen uppgöra förslag till stadsägoområdets indelning i särskilda stadsägor, vilket förslag underställes magistratens prövning.

Vid fastighetsindelningens bestämmande skall såsom stadsäga anses område, som vid mättningsförrättning utlagts såsom särskild fastighet eller som eljest i ägarens hand må anses såsom särskild fastighet, så ock varje stadsägoområde i övrigt; skolande förty, där område, varom nu är fråga, tillhör flera, de där var för sig äga viss å marken bestämd ägovidd, eller där viss ägovidd av dylikt område är särskilt intecknad eller eljest särskilt häftar för fordran eller annan rättighet, varje sådan del anses såsom en stadsäga.

Där flera områden enligt handlingarna vid mättningsförrättning höra till samma fastighet eller eljest av ålder ansetts tillhopa utgöra en fastighet, skola dessa områden upptagas såsom en stadsäga, så vitt de äro i en ägares hand och icke äro särskilt intecknade eller eljest särskilt häfta för fordran eller annan rättighet.

Områden hörande till järnväg, å vilken lagfart i särskild ordning

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

beviljats eller som tillhör staten, skola utgöra en stadsäga, även om de ligga åtskilda å marken.

Områden, som innehavas, det ena med äganderätt och det andra med ständig besittningsrätt, eller av skilda ägare upplåtits under sådan besittningsrätt, må icke, även om de ligga intill varandra samt äro i en innehavares hand, utgöra en stadsäga.

Har kronan, staden, allmän inrättning eller stiftelse, innan fastighetsindelningen blivit bestämd, gjort framställning att något densamma tillhörigt område uppdelas i flera stadsägor, må delning ske i enlighet med den framställning, där ej området upplåtits under ständig besittningsrätt eller hör till järnväg.

10 §.

I fastighetsregistret upptages såsom en enhet:

- 1) varje tomt;
- 2) varje fastighet, som vid den fastighetsindelning, varom förmäles i 9 §, bestämts skola utgöra särskild stadsäga, härunder inbegripen jämväl sådan andel för viss fastighet i samfällad mark, som vid registrering skall behandlas såsom stadsäga;
- 3) område, som vid fastighetsindelningen sammanförts med annat område till en stadsäga men sedermera i sin helhet utbrutits eller avstyckats för att bilda en stadsäga för sig;
- 4) varje stadsäga, som uppkommer genom sammanläggning av stadsägoenhet eller del därav med annan stadsägoenhet eller del därav;
- 5) varje område, som efter fastighetsindelningens bestämmande antingen till följd av upphävande av eller ändring i stadsplan kommer att utgå ur tomtindelning eller i ett sammanhang avstyckats från flera stadsägoenheter, för vilka det varit samfällt, eller blivit avfört ur bihang C, såvida ej området skall sammanläggas med förut registrerad enhet eller, i först nämnda två fall, skall utläggas till gata eller dylikt;
- 6) varje ej förut såsom enhet registrerat område, det där förvärvat för järnväg, å vilken lagfart i särskild ordning beviljats eller som tillhör staten, utan så är att annat till samma järnväg hörande område redan finnes såsom en enhet upptaget i stadsägeboken;
- 7) för tomt efter fastighetsregistrets första uppläggande utbruten andel i samfällad mark.

Där område, som under 5) eller 7) avses, vid tiden för dess infö-

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

rande i fastighetsregistret tillhör flera, som var för sig äga viss å marken bestämd lott, skall dock varje lott anses såsom en enhet, och skall vad sålunda stadgats äga motsvarande tillämpning, där viss ägovidd av område, som nu sagts, vid tiden för införandet i fastighetsregistret är särskilt in-tecknad eller eljest särskilt häftar för fordran eller annan rättighet.

11 §.

Fastighet skall upptagas i fastighetsregistret under särskild registerbeteckning.

Sådan beteckning åsättes av magistraten.

12 §.

Sedan fastighetsregistret blivit upplagt, har registerföraren att skyndsamt hos den i 15 § omförmälda *kommissionen*, överintendentsämbetet, lantmäteristyrelsen, Konungens befallningshavande och magistraten därom göra anmälan.

Magistraten kungöre ofördröjligen anmälan i allmänna tidningarna samt *i tidning inom staden*.

12 §.

Sedan fastighetsregistret blivit upplagt, har registerföraren att skyndsamt hos den i 14 § omförmälda *kommission*, överintendentsämbetet, lantmäteristyrelsen, Konungens befallningshavande och magistraten därom göra anmälan.

Magistraten kungöre ofördröjligen anmälan i allmänna tidningarna samt *i den eller de ortstidningar, vari kommunala meddelanden för staden intagas*.

13 §.

Förändringar i fastighetsindelning och registerbeteckningar skola införas i fastighetsregistret och utmärkas å registerkartan.

14 §.

Närmare föreskrifter angående upplägget och förandet av fastighetsregistret meddelas av Konungen.

14 §.

Arbetet med fastighetsregistrets första uppläggande skall stå under överinseende av en kommission, benämnd fastighetsregisterkommission.

Kungl. Maj:ts förslag.

15 §.

Arbetet med fastighetsregistrets första uppläggande skall stå under överinseende av en kommission, benämnd fastighetsregisterkommissionen, bestående av tre personer, vilka utses av Konungen. Kommissionen har särskilt att övervaka, att ej arbetet med registerkartans upprättande och registrets uppläggande fördröjes.

Kommissionen har ock att övervaka registrets förande intill dess överinseendet över registret övertages av annan myndighet.

Sedan arbetet med registrets

Utskottets förslag.

nen, bestående av tre personer, vilka utses av Konungen. Kommissionen har särskilt att övervaka, att ej arbetet med registerkartans upprättande och registrets uppläggande fördröjes.

Kommissionen har ock att övervaka registrets förande intill dess överinseendet över registret övertages av annan myndighet.

Sedan arbetet med registrets uppläggande blivit i huvudsak avslutat för rikets städer ävensom övriga samhällen, för vilka fastighetsregister upplägges efter de för stad meddelade bestämmelser, skall överinseendet från kommissionen övertagas av den myndighet, som i allmän lag bestämmes.

Den närmare tillsynen å arbetet åligger för varje stad dess magistrat.

15 §.

Vad om magistrat i detta kapitel sägs gälla i Stockholm för överståthållarämbetet och för stad, som lyder under landsrätt, för Konungens befallningshavande, som äger att erhålla nödigt bistånd av stadsstyrelsen.

Kungl. Maj:ts förslag.

uppläggande blivit i huvudsak avslutat för rikets städer ävensom övriga samhällen, för vilka fastighetsregistret upplägges efter de för stad meddelade bestämmelser, skall överinseendet från kommissionen övertagas av den myndighet, som i allmän lag bestämmes.

Den närmare tillsynen å arbetet åligger för varje stad dess magistrat.

16 §.

Vad om magistrat i detta kapitel sägs gälla i Stockholm för överståthållarämbetet och för stad, som lyder under landsrätt, för Konungens befallningshavande, som äger att erhålla nödigt bistånd av stadsstyrelsen.

17 §.

Vad i detta kapitel stadgas angående stad, som lyder under landsrätt, skall, där Konungen därom förordnar, äga motsvarande tillämpning i avseende å samhälle å landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas.

I fråga om samhälle, där kostnaden för fastighetsregistrets första uppläggande helt bestrides av statsmedel, skola beträffande förordnande av förrättningsman för upprättande av registerkarta föreskrifterna i 4 § ej äga tillämpning.

För samhälle å landet vare för-

Utskottets förslag.

16 §.

Närmare föreskrifter angående upplägandet och förändret av fastighetsregistret meddelas av Konungen.

17 §.

Vad i detta kapitel stadgas angående stad, som lyder under landsrätt, skall, där Konungen därom förordnar, äga motsvarande tillämpning i avseende å samhälle å landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas.

I fall, då kostnaden för fastighetsregistrets första uppläggande helt bestrides av statsmedel, äge Konungens befallningshavande, utan iakttagande av föreskrifterna i 4 §, utse förrättningsman för upprättande av registerkarta.

Kungl. Maj:ts förslag.

ste lantmätaren registerförare, så framt ej samhället förklarat sig vilja bekosta registerföringen.

Sedan fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser upplagts för samhälle, skall, där så ej förut skett, fastighet eller område, som ingår i samhället, uteslutas ur jordeboken. För åtgärdens vidtagande har registerföraren att göra anmälan hos Konungens befallningshavande.

Utskottets förslag.

För samhälle å landet vare förste lantmätaren registerförare, så framt ej samhället förklarat sig vilja bekosta registerföringen.

Sedan fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser upplagts för samhälle, skall, där så ej förut skett, fastighet eller område, som ingår i samhället, uteslutas ur jordeboken. För åtgärdens vidtagande har registerföraren att göra anmälan hos Konungens befallningshavande. *Uteslutande ur jordeboken verkar ej rubbning beträffande fastighet tillkommande rättigheter och förmåner eller fastighet åvillande utskylder, besvär och dyligt.*

18 §.

Anser samhälle eller enskild sakägare sin rätt vara förnärmat genom beslut, som jämlikt detta kapitel meddelats av magistraten, Konungens befallningshavande eller fastighetsregisterkommissionen, äge däröver anföra besvär i den ordning, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

Över kommissionens beslut föres klagan hos Konungen.

Finner någon anledning till erinran i fråga om åtgärd av registerföraren, göra anmälan därom hos den myndighet, som har den närmare tillsynen å registret.

19 §.

I stad ävensom i köping, som utgör egen kommun och för vilken fastighetsregister skall föras enligt de för stad meddelade bestämmelser, skall fastighetsregistret uppläggas och föras på samhällets bekostnad.

Till de med registrets första uppläggande förbundna kostnader må dock sådant samhälle efter ty särskilt förordnas erhålla bidrag av statsmedel.

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

Stad, som lyder under landsrätt, ävensom köping, som nyss sagts, skall ej svara för kostnad för uppgifter, vilka för registret lämnas av den, som för fastighetsboken, eller av vederbörande häradsskrivare eller landskontor.

Är förste lantmätaren registerförare för köping, som utgör egen kommun, skall registerföringen ske på statsverkets bekostnad.

Denna lag träder i kraft den *1 september 1917*, dock att *bestämmelserna i 2 kap. 2 sista stycket och 7 kap. 5 § skola vinna tillämpning omedelbart efter lagens utfärdande och föreskrifterna i 4 kap. först sedan fastighetsregister upplagts för vederbörande samhälle.*

Denna lag träder i kraft den *1 januari 1918*, dock att *medgivande enligt 2 kap. 2 § sista stycket må lämnas samt stadgandena om fastighetsregisterkommissionen, om förordnande av förrättningsman för registerkartas upprättande, för tomtmätning och för avstyckning samt om val av gode män må tillämpas redan under år 1917. Föreskrifterna i 4 kap. skola ej vinna tillämpning förrän fastighetsregister upplagts för vederbörande samhälle.*

Föres i stad särskild bok över tomter, och innehåller densamma i huvudsak de uppgifter, som skola i tomtboken meddelas rörande de särskilda tomterna, må Konungen på framställning av staden antingen förklara att dylik särskild bok skall ingå i och föras såsom del av stadens fastighetsregister eller ock medgiva staden anstånd under viss tid, ej över tio år, med uppläggande av tomtbok. I båda fallen meddelar Konungen de närmare föreskrifter, som av medgivandet må föranledas.

Beträffande samhälle å landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, åligger det Konungens befallningshavande att omedelbart efter denna lags utfärdande infordra yttrande från kommunalnämnden eller municipalnämnden i samhället i fråga om ordningen för fastighetsregistreringen samt därefter till Konungen inkomma med förslag i ämnet.

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

Har för socken eller annat större område, som lagts till stad, före överflyttningen upprättats fastighetsregister efter de för landsbygden gällande föreskrifter, må med Konungens medgivande fastighetsregister för området i enlighet med samma föreskrifter fortfarande föras av förste lantmätaren under viss, av Konungen tillika bestämd tid, dock ej över tio år från det överflyttningen ägde rum eller, om den skett före denna lags ikraftträdande, från dagen därför.

Genom denna lag upphävas:

lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning;

lagen den 26 maj 1899 om vad i vissa fall bör iakttagas, då byggnad uppförts utöver tomtgräns;

lagen den 26 maj 1899 angående förändring av tomts område;

§ 17 mom. 1 och 2, mom. 3 första och andra punkterna samt mom. 4 ävensom § 18 och § 20 mom. 2 och 3 i byggnadsstadgan för rikets städer den 8 maj 1874;

10 §, 19 § näst sista och sista punkterna, 70 och 123 §§ i stadgan den 9 november 1866 angående skiftesverket i riket ävensom kungl. breven den 6 maj 1830 och den 21 juni 1831 angående laga skifte å stadsjord;

tillika med alla de särskilda stadganden, vilka innefatta ändring i sålunda upphävida bestämmelser;

så ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning stridande mot denna lag.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts med bestämmelse i denna lag, skall sådan bestämmelse i stället tillämpas.

Var den 1 januari 1908 fråga om ändring i fastställd stadsplan eller tomtindelning på prövning beroende, skola föreskrifterna i 1 kap. om plikt att lösa gatumark eller tomt del ej vinna tillämpning med avseende å område, som av ändringen beröres, förrän frågan blivit slutligen prövad.

Beträffande jämkning i tomtindelning, varom hos vederbörande myndighet ansökan gjorts eller fråga eljest företagits innan denna lag trätt i kraft, skola bestämmelserna i 3 kap. gälla, såvida lagen den 26 maj 1899 angående förändring av tomts område varit å den jämkning tillämplig. Sökes till åtgärd, som i 3 kap. 1 § avses, rättens medgivande ändå att sådant med hänsyn till äldre lag icke är erforderligt, må medgivande till åtgärden lämnas, om de i 3 kap. för medgivande till dylik

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

åtgärd stadgade förutsättningar äro för handen; och skola för sådant fall bestämmelserna i sagda kapitel jämväl i övrigt i tillämpliga delar lända till efter rättelse.

2:o Lag

om ändrad lydelse av 2 § 7:o) och 11:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Häri genom förordnas, att 2 § 7:o) och 11:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt skola erhålla följande ändrade lydelse:

7:o) mål om fastställande av jordebok, om upptagande i eller utslutande ur jordebok av fastighet eller särskild anteckning, om ändring i förhållande, varom uppgift finnes i jordebok införd;

mål, som uppkomma i anledning av fastighetsregisters uppläggande och förande;

de i denna § eljest ej nämnda mål om förmåner, rättigheter och skyldigheter, vilka åtfölja fastighet på grund av dess särskilda natur och egenskap;

11:o) mål om avsöndring från fastighet under enskild äganderätt eller stadgad åborätt;

mål om avgäld från avsöndrad lägenhet, om fördelning av mantal eller utskylder mellan stamfastighet och avsöndrad lägenhet;

mål om tomtmätning;

mål om avstyckning av område, som ej ingår i tomtindelning;

mål, huruvida fastighet är av beskaffenhet att den må förvärfvas av bolag eller förening, mål om tillstånd till ägostyckning;

mål om undantag från tillämpningen av de med avseende å arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne gällande särskilda bestämmelser;

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

mål om naturminnesmärkens fredande;

Denna lag träder i kraft den 1
september 1917.

Denna lag träder i kraft den 1
januari 1918.

3:o Lag

om ändrad lydelse av 2, 51, 59 och 83 §§ i stadgan den 9 november 1866 om skiftesverket i riket.

Härigenom förordnas, att 2, 51, 59 och 83 §§ i stadgan den 9 november 1866 om skiftesverket i riket skola erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Är jord å landet oskiftad och vill delägare laga skifte därå erhålla; have där vitsord till.

Ej må dock sådant skifte äga rum å jord, som ingår i tomtindelning å ort på landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes.

51 §.

Vad nu rörande rågångar i förening med ägoskiften stadgat är, gälle även, då fråga därom, utan sammanhang med skifte, förekommer.

Om bestämmande av gräns för tomt *i samhälle* på landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes, är särskilt stadgat.

Vad nu rörande rågångar i förening med ägoskiften stadgat är, gälle även, då fråga därom, utan sammanhang med skifte, förekommer.

Om bestämmande av gräns för tomt *å ort* på landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes, är särskilt stadgat.

59 §.

Vad nu rörande ägoutbyte mellan byar och hemman i förening med ägoskifte stadgat är, gälle även, då fråga därom, utan sammanhang med sådant skifte, förekommer, likasom ock då stadsjord möter ägor å landet, eller fråga eljest uppstår om utbyte av stadsjord mot äga å landet.

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

Jord, som ingår i tomtindelning å ort på landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes, må ej ingå i ägoutbyte.

83 §.

Hindras ordentlig och formlig skiftesläggning av anlagda ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp, eller av sådana till hemman hörande lägenheter, som lagligen därifrån upplåtna blivit, eller av sådana inom skifteslaget belägna utjordar eller urfjällar, vilka tillhöra hemman i annat skifteslag och ej kunna efter stadgandet i 56 § utbytas; då skola dessa lägenheter i skiftet ingå och, efter delningsgrund och gradering, jämgoda utstakas å de ställen, där det till beredande av ett redigt skifte lämpligen ske kan; och gånge med utflytnings- och odlingskostnaderna, som i 13 kap. stadgat finnes. Ägare av det hemman, varifrån lägenhet blivit under nyttjanderätt på viss tid eller livstid upplåten, före vid skiftet därför talan; börande, vid fråga om utbyte av ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp, regementsfullmäktig, efter anmälan från lantmätaren, tillförordnas.

Ingår jord, som från hemman upplåtits, i tomtindelning å ort på landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes, må den ej på sätt i denna § sägs ingå i skifte.

Denna lag träder i kraft den
1 september 1917.

Denna lag träder i kraft den 1
januari 1918.

4:o Lag

med bestämmelse att lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring ej skall äga tillämpning i stad och vissa andra samhällen.

Häri genom förordnas, att lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring icke skall äga tillämpning i stad ej heller i annat samhälle, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser.

Kungl. Maj:ts förslag.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1917, men gäller ej förrättning, vartill förordnande meddelats därförinnan.

Utskottets förslag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1918, men gäller ej förrättning, vartill förordnande meddelats därförinnan.

5:o Lag

angående ändrad lydelse av 21, 26, 27, 28 och 29 §§ i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring.

Härigenom förordnas, att 21, 26, 27, 28 och 29 §§ i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring skola erhålla följande ändrade lydelse:

21 §.

Jordområde, som avsöndras för alltid, skall av lantmätare eller annan i ägomätning kunnig person *avfattas* å karta, upptagande jämte den avsöndrade jorden sådana fasta punkter och mätningssuppgifter att områdets läge *varder* fullt bestämt.

Avhandling rörande jordavsöndring för alltid, vilken handling skall innehålla noggrann beskrivning å den avsöndrade jordens storlek, läge och gränser, skall jämte kartan över det avsöndrade området ingivas till Konungens befallningshavande, som har att, därest avhandlingen så väl med hänsyn till avsöndringens storlek som ock i övriga avseenden är med

21 §.

Jordområde, som avsöndras för alltid, skall av lantmätare eller annan i ägomätning kunnig person *vara avfattat* å karta, upptagande jämte den avsöndrade jorden sådana fasta punkter och mätningssuppgifter att områdets läge *är* fullt bestämt.

Avhandling rörande jordavsöndring för alltid, vilken handling skall innehålla noggrann beskrivning å den avsöndrade jordens storlek, läge och gränser, skall jämte kartan över det avsöndrade området ingivas till Konungens befallningshavande, som har att, därest avhandlingen så väl med hänsyn till avsöndringens storlek som ock i övriga avseenden är med denna

Kungl. Maj:ts förslag.

denna lag överensstämmande, meddela fastställelse å avsöndringen.

Innan ärendet av Konungens befallningshavande avgöres, må, där så nödigt finnes, yttrande av lantmätare inhämtas.

I fråga om avsöndring inom område, som ej ingår i tomtindelning i samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, skall vad i 5 kap. 8 §, 14 § andra, tredje och fjärde styckena och 22 § andra stycket av lagen om fastighetsbildning i stad finnes föreskrivet äga motsvarande tillämpning; dock att vad där stadgas om magistrat skall gälla om Konungens befallningshavande.

Önskar sökande återfå för fastställelse av avsöndring ingiven karta, vartill ej enligt de av Konungen om redovisning av lantmåteriförrättningar meddelade föreskrifter koncept skall överlämnas i offentlig myndighets förvar, vare sökanden skyldig gälda kostnad för kopia av kartan.

Utskottets förslag.

lag överensstämmande, meddela fastställelse å avsöndringen.

Innan ärendet av Konungens befallningshavande avgöres, må, där så nödigt finnes, yttrande av lantmätare inhämtas.

I fråga om avsöndring inom område, som ej ingår i tomtindelning i samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, skall vad i 5 kap. 8 §, 14 § andra stycket och 22 § andra stycket av lagen om fastighetsbildning i stad finnes föreskrivet äga motsvarande tillämpning; dock att vad där stadgas om magistrat skall gälla om Konungens befallningshavande.

Önskar sökande återfå för fastställelse av avsöndring ingiven karta, vartill ej enligt de av Konungen om redovisning av lantmåteriförrättningar meddelade föreskrifter koncept skall överlämnas i offentlig myndighets förvar, vare sökanden skyldig gälda kostnad för kopia av kartan.

26 §.

Sedan fastställelse meddelats å avsöndring av lägenhet för alltid, skall, på sätt särskilt är föreskrivet, lägenheten införas i fastighetsregistret.

Med jord eller annan lägenhet, som under äganderätt avsöndras efter vad ovan sägs, skall lagfaras, såsom om fast egendom i allmänhet finnes föreskrivet.

Med avhandlingar om avsöndring av lägenhet från de under stadgad åborätt upplåtna hemman förfares på samma sätt, som då åborätt å sådana hemman överlåtes.

27 §.

Avsöndring av område, som ingår i tomtindelning, må ej äga rum med mindre området sammanfaller med tomt, som enligt den indelning skall bildas, eller, där i tomt ingå delar av skilda fastigheter, med sådan tomtedel. För genomförande av tomtindelning må avsöndring på ansökan av områdets innehavare kunna medgivas utan hinder därav att avhandling rörande områdets upplåtande icke upprättats eller ingivits; och skall vad denna lag innehåller om storleken av område, som må avsöndras, icke äga tillämpning i avseende å område, varom nu är fråga. Ej heller skall vad denna lag innehåller om förbud i vissa fall mot avsöndring utgöra hinder för avsöndring av område, varom nu är fråga, utan att dock innehavare härigenom må tillkomma vidsträcktare rätt att förfoga över området än vad lag och författning eljest medgiva.

Häftar hemman, varifrån för tomtindelnings genomförande avsöndring ägt rum annorledes än i enlighet med de i allmänhet beträffande avsöndring gällande bestämmelser, för tionde, ränta eller annan sådan avgäld, eller eljest för allmänna utskylder och besvär, i vilkas utgörande den avsöndrade lägenheten icke omedelbart deltagar, eller för lån, som av allmänna medel lämnats för beredande av odlingsföretag, eller för förskott av dylika medel för avlösning av frälseränta, och utgör den avsöndrade lägenheten ensam eller tillsammans med vad redan kan vara från hemmanet avsöndrat mera än en femtedel av hemmanets ägovidd, skall i fråga om den avsöndrade lägenhetens ansvar för sådant åliggande vad i 37 § 3 mom. av förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom är stadgat om avsöndrad lägenhets ansvar för intecknad gäld äga motsvarande tillämpning.

28 §.

Tvister rörande avsöndring av lägenhet från de under stadgad åbo-rätt upplåtna hemman skola upptagas och fullföljas på enahanda sätt som tvister angående dylika avsöndringar från frälse- och skattehemman.

Över Konungens befallningshavandes beslut i fråga, som i 21, 22 eller 27 § omförmäles, må klagan föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

29 §.

1 mom. Vad i denna lag är stadgat om hemman skall med den inskränkning, som här nedan sägs, gälla även om hemmansdel, som genom hemmansklyvning eller ägostyckning tillkommit, så ock i tillämpliga delar om varje under särskilt nummer i jordeboken upptagen lägenhet, som ej tillkommit genom avsöndring. Vid ägostyckning å sådan lägenhet skall, i stället för att mantal åsättes varje lott, bestämmas det inbördes förhållande, efter vilket lotterna skola delta i utgörandet av lägenhetens allmänna utskylder och besvär.

Är hemmansdel eller lägenhet, som här avses, till läge och beskaffenhet sådan, att den företrädesvis ägnar sig till byggnadstomt, eller består dess värde till huvudsaklig del i vattenfall, fiske eller annan dylik förmån, eller i byggnader, eller andra anläggningar, må ej emot delägares bestridande klyvning äga rum, där den prövas lända honom till förfång.

2 mom. I fråga om klyvning och avsöndring skall vad som gäller om lägenhet, som ej tillkommit genom avsöndring, jämväl tillämpas å för alltid avsöndrad lägenhet; dock att från lägenhet, som sist är sagd, ytterligare avsöndring för alltid må ske utan inskränkning till viss del av ägovidden.

3 mom. Område, som ingår i tomtindelning å ort på landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes, må ej klyvas eller styckas enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1917; dock att vad i 21 och 26 §§ före den 1 januari 1909 var stadgat om åliggande för Konungens befallningshavande att i sammanhang med fastställelse å avsöndring åsätta lägenheten särskilt namn och nummer samt om antecknande i kronans jordebok av avsöndring skall gälla, där fastställelse å avsöndring ifrågakommer, innan fastighetsregister upplagts för den ort, lägen-

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1918; dock att vad i 21 och 26 §§ före den 1 januari 1909 var stadgat om åliggande för Konungens befallningshavande att i sammanhang med fastställelse å avsöndring åsätta lägenheten särskilt namn och nummer samt om antecknande i kronans jordebok av avsöndring skall gälla, där fastställelse å avsöndring ifrågakommer, innan fastighetsregister upplagts för den ort,

Kungl. Maj:ts förslag.

heten tillhör. Bestämmelserna i 21 § fjärde stycket skola ej äga tillämpning i fråga om avsöndring, som skett före denna lags ikraftträdande. Vad i 29 § är föreskrivet angående klyvning av avsöndrad lägenhet skall, utan hinder av vad 31 § innehåller angående äldre lägenheter, jämväl å dem äga tillämpning.

Utskottets förslag.

lägenheten tillhör. Bestämmelserna i 21 § fjärde stycket skola ej äga tillämpning i fråga om avsöndring, som skett före denna lags ikraftträdande. Vad i 29 § är föreskrivet angående klyvning av avsöndrad lägenhet skall, utan hinder av vad 31 § innehåller angående äldre lägenheter, jämväl å dem äga tillämpning.

6:o Lag

om tillägg till lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring.

Härigenom förordnas som följer:

I fråga om ägostyckning inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas och för vilket föres fastighetsregister enligt de för landsbygden meddelade bestämmelser, skall vad i 5 kap. 8 §, 14 § andra, *tredje och fjärde styckena* och 22 § andra stycket av lagen om fastighetsbildning i stad finnes föreskrivet äga motsvarande tillämpning; dock att vad där stadgas om magistrat skall gälla om ägodelningsrätt eller dess ordförande.

Härigenom förordnas som följer.

I fråga om ägostyckning inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas och för vilket föres fastighetsregister enligt de för landsbygden meddelade bestämmelser, skall vad i 5 kap. 8 §, 14 § andra *stycket* och 22 § andra stycket av lagen om fastighetsbildning i stad finnes föreskrivet äga motsvarande tillämpning; dock att vad där stadgas om magistrat skall gälla om ägodelningsrätt eller dess ordförande.

Denna lag träder i kraft den 1 *september* 1917, men gäller ej förrättning, vartill förordnande medde-

Denna lag träder i kraft den 1 *januari* 1918, men gäller ej förrättning, vartill förordnande meddelats

Kungl. Maj:ts förslag.

lats därförinnan, ej heller beträffande ägostyckning, som avses i 3 § av lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring, där avtalet om överlåtelsen skett före denna lags ikraftträdande.

Utskottets förslag.

därförinnan, ej heller beträffande ägostyckning, som avses i 3 § av lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring, där avtalet om överlåtelsen skett före denna lags ikraftträdande.

7:o Lag

om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 25 maj 1905 rörande avgäld från avsöndrad lägenhet.

Härigenom förordnas, att 8 § i lagen den 25 maj 1905 rörande avgäld från avsöndrad lägenhet skall erhålla följande ändrade lydelse:

Sedan beslut, som i 5 eller 6 § avses, blivit meddelat, varde, på sätt särskilt är föreskrivet, lägenheten, där sådant tillförenej ägt rum, införd i fastighetsregistret; och skall anteckning om beslutet ske i fastighetsregistret samt, där lägenheten eller dess stamhemman upptages i jordeboken, jämväl i denna.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1917. Å ort, där fastighetsregister då ej finnes, äger lagen dock ej tillämpning, förrän fastighetsregister för den ort blivit upplagt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1918. Å ort, där fastighetsregister då ej finnes, äger lagen dock ej tillämpning, förrän fastighetsregister för den ort blivit upplagt.

8:o Lag

om ändrad lydelse av 3 och 6 §§ i lagen den 19 april 1907 angående avlösning av avgäld från avsöndrad lägenhet.

Härigenom förordnas, att 3 och 6 §§ i lagen den 19 april 1907 angående avlösning av avgäld från avsöndrad lägenhet skola erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

Har i ärende, varom i 2 § förmäles, lägenhetens ägare styrkt, att ersättning, som för avgäldens avlösning tillkommer hemmanets ägare, till denne utgivits, förordne Konungens befallningshavande att i fastighetsregistret samt, där lägenheten eller dess stamhemman upptages i jordeboken, jämväl i denna skall införas anteckning att avgäldsskyldigheten upphört.

6 §.

Sedan förordnande givits, som i 3 § avses, varde på statsverkets bekostnad meddelande därom *genom tryck* kungjort så som med *Konungens befallningshavandes kungörelser vanligen förfares*.

6 §.

Sedan förordnande givits, som i 3 § avses, varde på statsverkets bekostnad meddelande därom kungjort *i länskungörelserna*.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1917.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1918.

9:o Lag

om ändring av vissa bestämmelser i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom.

Härigenom förordnas:

dels att bestämmelserna i 9 § av förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom om skyldighet för den, som söker lagfart å gård eller tomt, att visa, i vilket kvarter och vid vilka gator tomten är belägen samt tomtens ytinnehåll och längden av dess särskilda sidor, och i 11 § om anmärkande i lagfartsbevis av tomts läge och storlek icke skola äga tillämpning, där uppgift i dessa hänseenden införts uti den i 18 § nämnda bok samt, vad angår uppgiften om tomts ytinnehåll och längden av dess särskilda sidor, denna uppgift grundas å mätning, som till följd av Konungens *förordnande skall härutinnan äga vitsord*;

dels ock att 6, 9 och 18 §§ i förenämnda förordning skola erhålla följande ändrade lydelse:

Härigenom förordnas:

dels att bestämmelserna i 9 § av förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom om skyldighet för den, som söker lagfart å gård eller tomt, att visa, i vilket kvarter och vid vilka gator tomten är belägen samt tomtens ytinnehåll och längden av dess särskilda sidor, och i 11 § om anmärkande i lagfartsbevis av tomts läge och storlek icke skola äga tillämpning, där uppgift i dessa hänseenden införts uti den i 18 § nämnda bok samt vad angår uppgiften om tomts ytinnehåll och längden av dess särskilda sidor, denna uppgift grundas å mätning, som till följd av Konungens *för orten eller del därav meddelade förordnande härutinnan äger vitsord*;

dels ock att 6, 9 och 18 §§ i förenämnda förordning skola erhålla följande ändrade lydelse:

6 §.

1 mom. Är lagfart sökt på grund av testamente, dom eller annan handling, som ej vunnit laga kraft, må ansökningen icke bifallas förr än det visas, att handlingen blivit ständande.

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

2 mom. Har ägare av hemman till annan överlåtitt del därav med viss till gränserna bestämd ägovidd att såsom hemmansdel ägas, må lagfart å sådan överlåtelse ej beviljas förr än ägostyckning å hemmanet blivit fastställd.

Lag samma vare beträffande sådan överlåtelse, som avser ägostyckning från lägenhet, vilken ej tillkommit genom avsöndring.

Å överlåtelse, varigenom jord eller annat från hemman eller lägenhet avsöndrats, må lagfart ej beviljas förr än fastställelse å avsöndringen meddelats.

3 mom. Har ägare av fastighet i stad därav till annan överlåtitt visst till gränserna bestämt område, som ej ingår i tomtindelning, må lagfart å fånget ej beviljas förr än fastställelse meddelats å avstyckning av det överlåttna området.

Vad sålunda stadgats om stad skall ock gälla för samhälle å landet, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser.

9 §.

Den, som söker lagfart å gård eller tomt i stad, vare pliktig att visa, i vilket kvarter och vid vilka gator tomten är belägen samt tomtens yt-innehåll och längden av dess särskilda sidor.

Har ägare av tomt i stad till annan överlåtitt visst till gränserna bestämt område därav, må lagfart å den överlåtelse ej beviljas förr än området blivit från tomten avstyckat.

Vad nu är stadgat om stad skall ock gälla om ort å landet, varest finnes tomtindelning såsom i stad.

18 §.

Vid rätten skall föras bok i överensstämmelse med lagfartsprotokollet, så inrättad att därav lätteligen kan ses: varje egendom därå lagfart blivit sökt, tiden då det skett, sökandens namn, fånget samt sådant vid fånget fästas villkor, som i 11 § omförmäles, så ock tiden då lagfart blivit beviljad eller avslagen.

Då anteckning skett efter 13 och 16 §§ i denna förordning eller enligt lagen om fastighetsbildning i stad, varde ock det i boken anmärkt.

De närmare föreskrifterna om bokens förande meddelas av Konungen.

Kungl. Maj:ts förslag.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1917. Bestämmelserna i 6 § 3 mom. skola dock icke tillämpas beträffande överlåtelse, som ägt rum före nämnda dag; ej heller skall vad i 6 § 2 mom. föreskrives om avsöndring äga tillämpning i fråga om avsöndring, som skett före den 1 januari 1897.

Utskottets förslag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1918. Bestämmelserna i 6 § 3 mom. skola dock icke tillämpas beträffande överlåtelse, som ägt rum före nämnda dag; ej heller skall vad i 6 § 2 mom. föreskrives om avsöndring äga tillämpning i fråga om avsöndring, som skett före den 1 januari 1897.

10:o Lag

angående upphävaende för visst fall av bestämmelser i lagen om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt.

Härigenom förordnas, att bestämmelserna i 4 § av lagen om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt om skyldighet för den, som söker inskrivning av tomträtt, att visa tomtens läge enligt den för området upprättade planen samt tomtens ytinhåll och längden av dess särskilda sidor och i 12 § om anmärkande i tomträttsbevis av tomtens läge och storlek icke skola äga tillämpning, där uppgift i dessa hänseenden införts uti den i 16 § nämnda bok samt, vad angår uppgiften om tomts ytinhåll och längden av dess särskilda sidor, denna uppgift grun-

Härigenom förordnas, att bestämmelserna i 4 § av lagen om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt om skyldighet för den, som söker inskrivning av tomträtt, att visa tomtens läge enligt den för området upprättade planen samt tomtens ytinhåll och längden av dess särskilda sidor och i 12 § om anmärkande i tomträttsbevis av tomtens läge och storlek icke skola äga tillämpning, där uppgift i dessa hänseenden införts uti den i 16 § nämnda bok samt, vad angår uppgiften om tomts ytinhåll och längden av dess särskilda sidor, denna uppgift grundas å

Kungl. Maj:ts förslag.

das å mätning, som till följd af
Konungens förordnande skall här-
utinnan äga vitsord.

Utskottets förslag.

mätning, som till följd av Konungens
för orten eller del därav medde-
lade förordnande härutinnan äger
vitsord.

Denna lag träder i kraft den 1
september 1917.

Denna lag träder i kraft den 1
januari 1918.

11:o Lag

om ändrad lydelse av 58 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom.

Häri genom förordnas, att 58 § i förordningen den 16 juni 1875
angående inteckning i fast egendom skall erhålla följande ändrade lydelse:

Vad här ovan om servitut är sagt avser icke servitut, som uppkom-
mer vid laga skifte eller ägostyckning eller vid avstyckning av område,
som ej ingår i tomtindelning.

Denna lag träder i kraft den 1
september 1917.

Denna lag träder i kraft den 1
januari 1918.

12:o Lag

om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 14 juni 1907 om servitut.

Häri genom förordnas, att 3 § i lagen den 14 juni 1907 om servitut
skall erhålla följande ändrade lydelse:

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

Vad i 1 kap. 3—6 §§ i lagen om nyttjanderätt till fast egendom är stadgat i fråga om nyttjanderätt skall beträffande servitut äga motsvarande tillämpning; dock att vad där stadgas angående verkan av överlåtelse av fastigheten eller av dess försäljning i den ordning utsökningslagen bestämmer icke skall äga tillämpning å servitut, som uppkommit vid laga skifte eller ägostyckning eller vid avstyckning av område, som ej ingår i tomlindelning, ej heller å servitut, som tillkommit före den 1 januari 1876.

Denna lag träder i kraft den 1
september 1917.

Denna lag träder i kraft den 1
januari 1918.

Stockholm den 16 april 1917.

På det sammansatta utskottets vägnar:

AXEL SCHOTTE.

Reservation

av herr *Hult*, som vidkommande det under 5:o här ovan upptagna lagförslaget anfört:

Syftet med de föreslagna ändringarna beträffande avsöndringsförfarandet på landsbygden har uppgivits vara att bringa mera ordning och reda i samt bättre än hittills trygga rättssäkerheten på ifrågavarande område. Medlet för ernående av detta syfte skulle vara att, förutom den noggranna beskrivning i köpehandlingen i fråga om avsöndrings areal, läge och gränser, som i gällande 21 § jordavsöndringslagen är föreskriven och som i framlagda förslaget bibehållits, i viss närmare angiven ordning avfattad karta över lägenheten skall bifogas ansökan om fastställelse av avsöndring.

I den mån, det angivna syftet enligt min mening främjas genom en ändring av lagrummet i fråga, har jag anslutit mig till utskottets förslag, men att gå längre än som är betingat av en lämplig och praktisk anordning för ernående av syftet, har jag ej kunnat vara med om. Sålunda har jag ansett, att då lagrummet innehåller den bestämmelsen beträffande avsöndringskarta, att densamma skall upptaga jämte den avsöndrade jorden sådana fasta punkter och mätningsuppgifter, att områdets läge är fullt bestämt, föreskriften, att kartan skall avfattas av lantmätare eller annan i ägomätning kunnig person, är en bestämmelse, som i praktiken kommer att i en mängd fall förorsaka parterna avsevärda, fullkomligt onödiga utgifter, och har jag därför yrkat, att denna bestämmelse måtte utgå. Ingen lärar väl kunna bestrida, att i många fall avsöndrings belägenhet och form är sådan, att mätningskunnig persons besök på platsen är fullkomligt överflödigt. Exempelvis en avsöndring i ett hörn av ett å fastställd karta över stamfastigheten angivet ägoskifte med rågrannar på två eller tre sidor. Om säljare och köpare i köpehandling lämnat beskrivning över en sådan lägenhets gränser såväl i fråga om mått som sträckning och angivit gränserna vara raka, så torde karta med ledning av köpehandlingen och företedd ägokarta av lantmätaren kunna, såsom hittills i sådana fall pläгат ske, upprättas å ämbetsrummet eller ritas av vilken annan person som helst, som besitter den härför erforderliga tekniska färdigheten.

Beträffande 21 § andra stycket har jag hemställt om ändring i syfte, att särskild karta icke bör fordras för avsöndrings fastställande i de fall, där sådan icke blivit för ändamålet uppgjord, t. ex. vid avsöndring av soldattorp eller annan lägenhet, som vid lantmåteriförrättning blivit avsatt och å karta med tydliga gränslinjer angivits eller vid avsöndring av helt, å fastställd karta upptaget ägoskifte. Då efter avsöndrings införande i jordregistret avsöndringsakterna i åtminstone en del län förvaras i lantmåterikontoret, till vilket det också enligt skiftesstadgekommitténs förslag är meningen att förlägga hela avsöndringsförfarandet, föreligger väl knappast något behov av en särskild karta i akten i antydda fall.

Slutligen har jag hemställt, att i tredje stycket samma § måtte göras den ändring, att däri omförmält yttrande inhämtas av förste lantmätaren. Åtskilliga skäl kunna anföras för en sådan anordning. Det viktigaste torde emellertid vara, att förste lantmätaren är den ende som har tillgång till alla de kartor och handlingar, som kunna erfordras för granskning av ärendet. Parternas kartor och handlingar kunna nämligen hava förkommit eller, såsom icke så sällan förekommer, så skadats, att de icke längre

lämpligen kunna tjäna sitt ändamål såsom kartmateriel. Dessutom vinnes fördelen att karta, som avfattas av såsom icke mätningskunnig erkänd person underkastas sakkunnig granskning och jämförelse med karta över stamfastigheten. Det torde förefinnas största möjlighet till ernående av ordning, reda och rättssäkerhet på ifrågavarande område, om det överlåtes till förste lantmätaren att granska avsöndringshandlingarna.

Det hemställes sålunda,

att riksdagen måtte för sin del antaga under punkt 5 i utskottets utlåtande upptagna 21 § i lag den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring i följande förändrade lydelse:

21 §.

Jordområde, som avsöndras för alltid, skall *vara avfattat* å karta, upptagande jämte den avsöndrade jorden sådana fasta punkter och mätningssuppgifter, att områdets läge *är* fullt bestämt.

Avhandling rörande jordavsöndring för alltid, vilken handling skall innehålla noggrann beskrivning å den avsöndrade jordens storlek, läge och gränser, skall jämte kartan över det avsöndrade området, *där sådan särskild karta upprättats*, ingivas till Konungens befallningshavande, som har att, därest avhandlingen så väl med hänsyn till avsöndringens storlek som ock i övriga avseenden är med denna lag överensstämmande, meddela fastställelse å avsöndringen.

Innan ärendet av Konungens befallningshavande avgöres, må, där så nödigt finnes, yttrande av *förste lantmätaren i länet* inhämtas.

I fråga om avsöndring inom område, som ej ingår i tomtindelning i samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, skall vad i 5 kap. 8 §, 14 § andra stycket och 22 § andra stycket av lagen om fastighetsbildning i stad finnes föreskrivet äga motsvarande tillämpning; dock att vad där stadgas om magistrat skall gälla om Konungens befallningshavande.

Önskar sökande återfå för fastställelse av avsöndring ingiven karta, vartill ej enligt de av Konungen om redovisning av lantmateriförrättningar meddelade föreskrifter koncept skall överlämnas i offentlig myndighets förvar, vare sökanden skyldig gälda kostnad för kopia av kartan.